

Spelling in de lift ^{plus}

handleiding

niveau

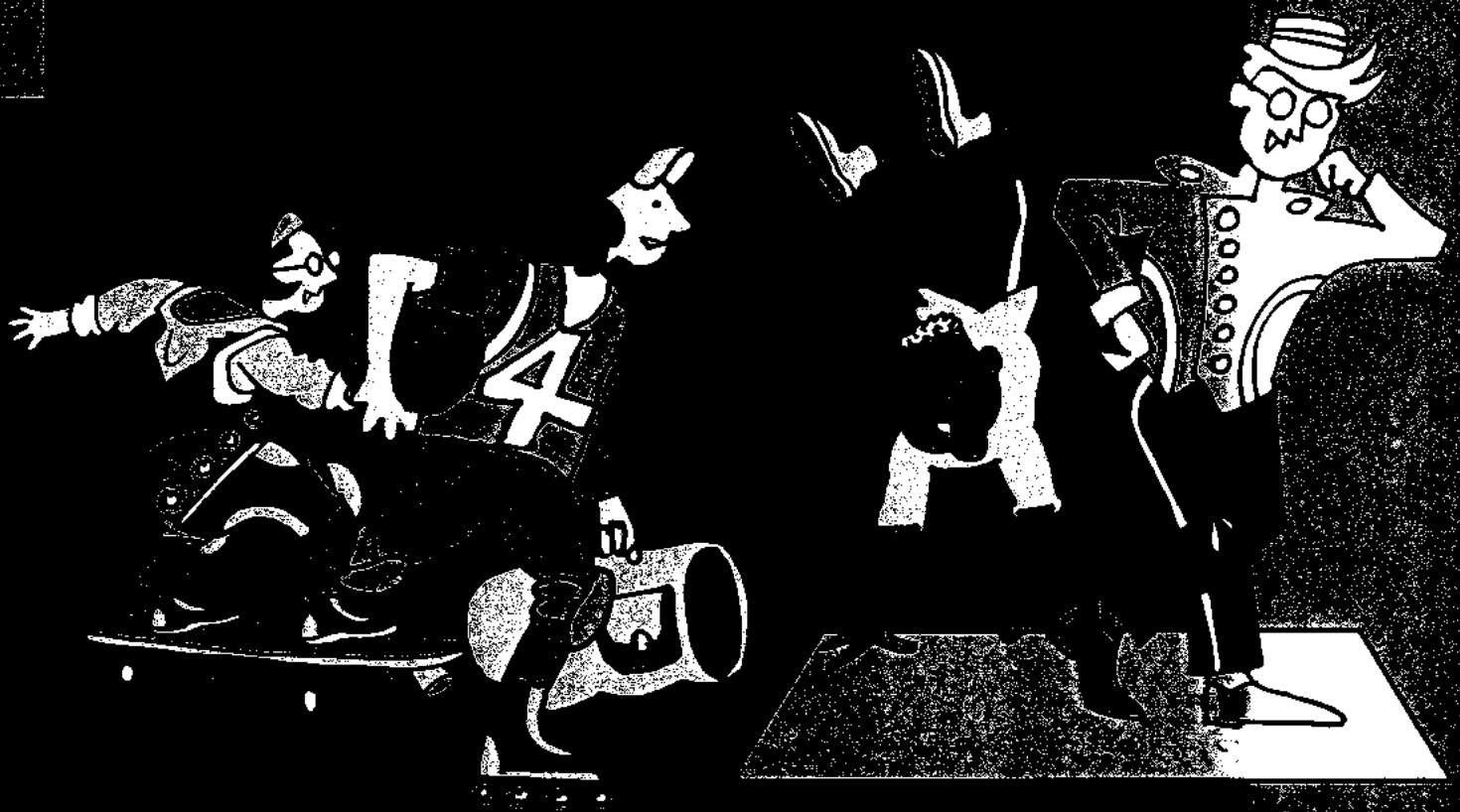
1 2 3 4 5 6 7 8

ch(t)

au – ou

uw – eeuw – ieuw

klankgroepen – luistervink

De Persgroep

© 2000 De Persgroep

Spelling in de lift ^{plus}

handleiding niveau 5

ch(t)

au – ou

uw – eeuw – ieuw

klankgroepen – luistervink

Centrum Educatieve Dienstverlening/
Pedologisch Instituut Rotterdam

Marijke Crezee

Marijke Erades

Mary Gerritse

Maartje Greevenbosch

Betty Jansen

Carolien Pol

Janine Terwindt

Bekadidact+

Inhoud

1	Doelstellingen	5
1.1	Algemene doelstellingen	5
1.2	Doelstellingen van niveau 5	5
2	Analyse van de beginsituatie	6
2.1	Analyse van de beginsituatie (algemeen)	6
2.2	Analyse van de beginsituatie op niveau 5	6
2.2.1	Schematisch overzicht van de analyse van de beginsituatie	7
2.2.2	Overstap van niveau 4 naar niveau 5	9
2.2.3	Instap voor leerlingen die al spelling (met een andere methode) hebben gehad	9
3	Onderwijsleersituatie	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Leerinhouden en leerprincipes	11
3.2.1	Leerinhouden	11
3.2.2	Leerprincipes	13
3.3	Didactische werkvormen	17
3.3.1	De handleiding	17
3.3.2	Het werkboek	17
3.3.3	Het kopieerblok	18
3.4	'Spelling in de lift PLUS' als hoofdmethode	19
3.5	'Spelling in de lift PLUS' als remediërende methode	19
3.6	Aanwijzingen per bladzijde	20
3.6.1	Aanwijzingen per bladzijde (algemeen)	20
3.6.2	Aanwijzingen per bladzijde voor het werkboek	22
	Basisstof	
	I ch(t)	22
	II au • ou	26
	III uw • eeuw • ieuw	29
	IV klankgroepen • luistervink	33
3.6.3	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	41
	Extra stof	
	☒ Nog een keer	41
	blz. 5. ☒.2 t/m 5. ☒.12	
	I ch(t)	41
	II au • ou	43
	III uw • eeuw • ieuw	44
	IV klankgroepen • luistervink	45
3.6.4	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	46
	Extra stof	
	☐ Net iets meer	46
	blz. 5. ☐.2 t/m 5. ☐.12	

	I ch(t)	47
	II au • ou	47
	III uw • eeuw • ieuw	48
	IV klankgroepen • luistervink	48
3.6.5	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	49
	Keuzestof	
	☒ Meer en weer	49
	blz. 5. ☒.2 t/m 5. ☒.11	
4	Evaluatie	52
4.1	Evaluatie (algemeen)	52
4.2	Evaluatie op niveau 5	52
4.2.1	Overzicht van de registratieformulieren	53
5	Toets en dictees	54
5.1	Instaptoets niveau 5	54
5.1.1	Scoring, registratie, interpretatie instaptoets niveau 5	55
5.1.2	Registratieformulieren instaptoets niveau 5	56
5.2	Controledictees	58
5.3	Einddictees en totaaldictee	62
5.3.1	Scoring, registratie, interpretatie controle-, einddictees en totaaldictee niveau 5	64
5.3.2	Registratieformulieren controle-, einddictees en totaaldictee niveau 5	65
6	Woordenlijsten	67
	Bijlage: Schema van de luistervink	70

1 Doelstellingen

1.1 Algemene doelstellingen

Het werkboek niveau 5 is een onderdeel van de methode 'Spelling in de lift PLUS'. Aan de hand van deze methode willen wij leerlingen met spellingproblemen de schrijfwijze van veelvoorkomende Nederlandse woorden aanleren. Voor een nadere toelichting op deze doelstelling verwijzen wij u naar de Algemene Inleiding. Het is de bedoeling dat leerlingen de woorden die geleerd worden niet alleen goed schrijven in een dictee, maar dat ze die kennis ook gaan gebruiken in hun spontane schriftelijke taalgebruik. Hiertoe zijn speciale oefeningen opgenomen. Verder zal een leerkracht er voortdurend attent op moeten zijn dat het geleerde toegepast wordt.

1.2 Doelstellingen van niveau 5

Op dit niveau wordt de spelling aangeleerd van veelvoorkomende woorden die bestaan uit één klankgroep en in een van de volgende spellingcategorieën vallen:

- ch(t), (bijvoorbeeld: acht)
- au • ou, (bijvoorbeeld: pauw, vrouw)
- uw • eeuw • ieuw, (bijvoorbeeld: sluw, sneeuw, nieuw)

Het laatste onderdeel van dit niveau behandelt veelvoorkomende woorden die bestaan uit:

- twee beklemtoonde klankgroepen:
 - a met betekenis (bijvoorbeeld: loopplank)
 - b zonder betekenis (bijvoorbeeld: fontein)

Bij dit onderdeel wordt het eerste gedeelte van het schema voor de luistervink • klinkerdief • verdubbelaar (open en gesloten lettergreep) geïntroduceerd.

Tot slot wordt deze kennis in ' ☒ Meer en weer' toegepast op veelvoorkomende samengestelde woorden, waarvan de onderdelen tot bovengenoemde of reeds op niveau 1 t/m 4 behandelde categorieën behoren (bijvoorbeeld: nachtvorst, lichtblauw, sneeuwstorm).

2 Analyse van de beginsituatie

2.1 Analyse van de beginsituatie (algemeen)

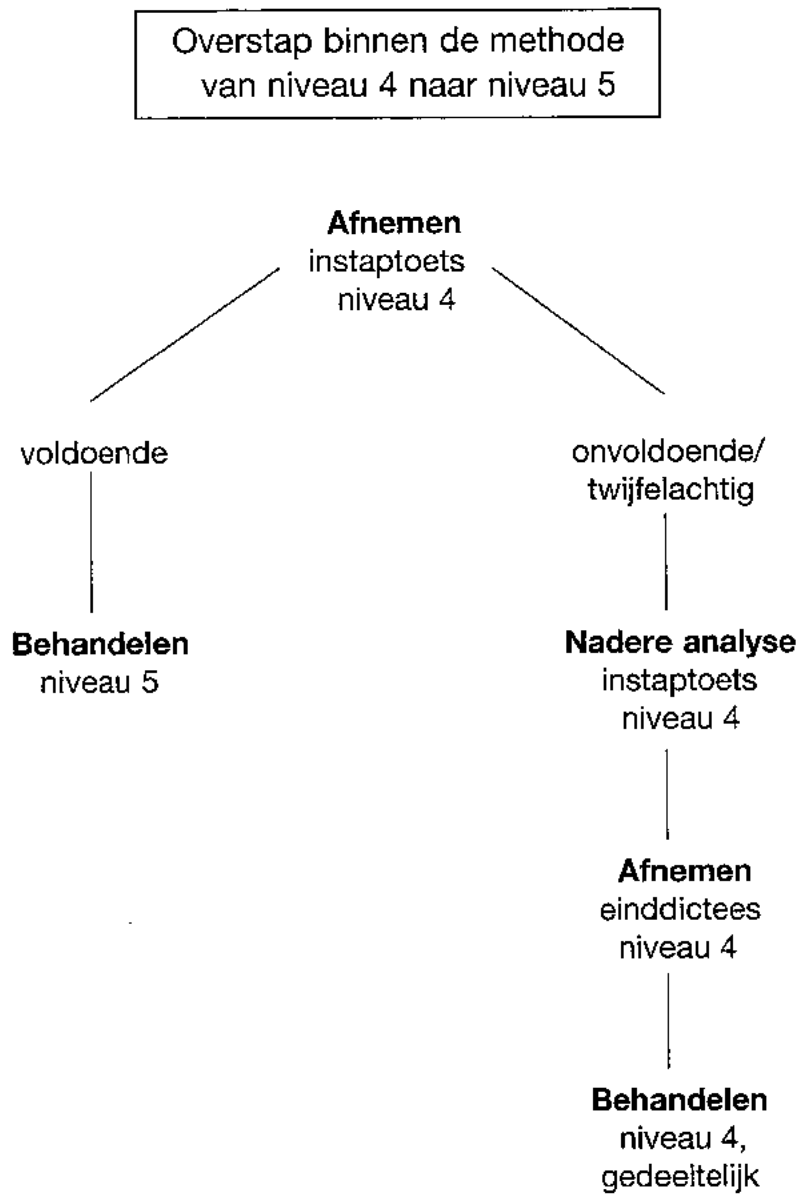
Voordat men gaat werken met de methode 'Spelling in de lift PLUS' wordt de bijbehorende instaptoets afgenomen. Voor de complete instaptoets verwijzen wij naar de Algemene Inleiding.

Maakt een leerling 80%, dus 16 van de 20 woorden, goed dan kan men aannemen dat het niveau wordt beheerst en kan men overstappen naar het volgende niveau. Maakt een leerling echter meer dan 4 fouten, dan is een analyse van de beginsituatie op het desbetreffende niveau noodzakelijk.

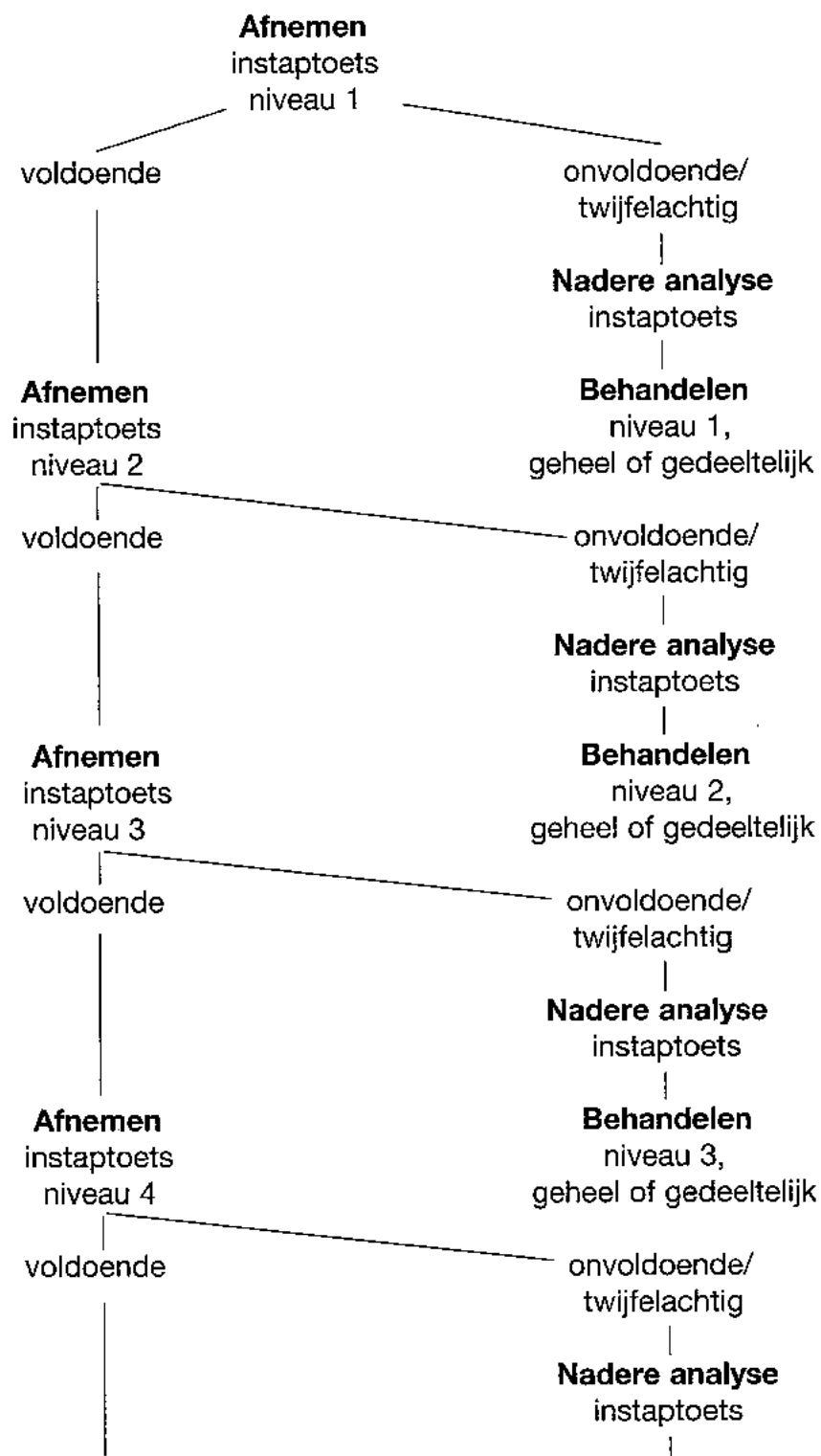
2.2 Analyse van de beginsituatie op niveau 5

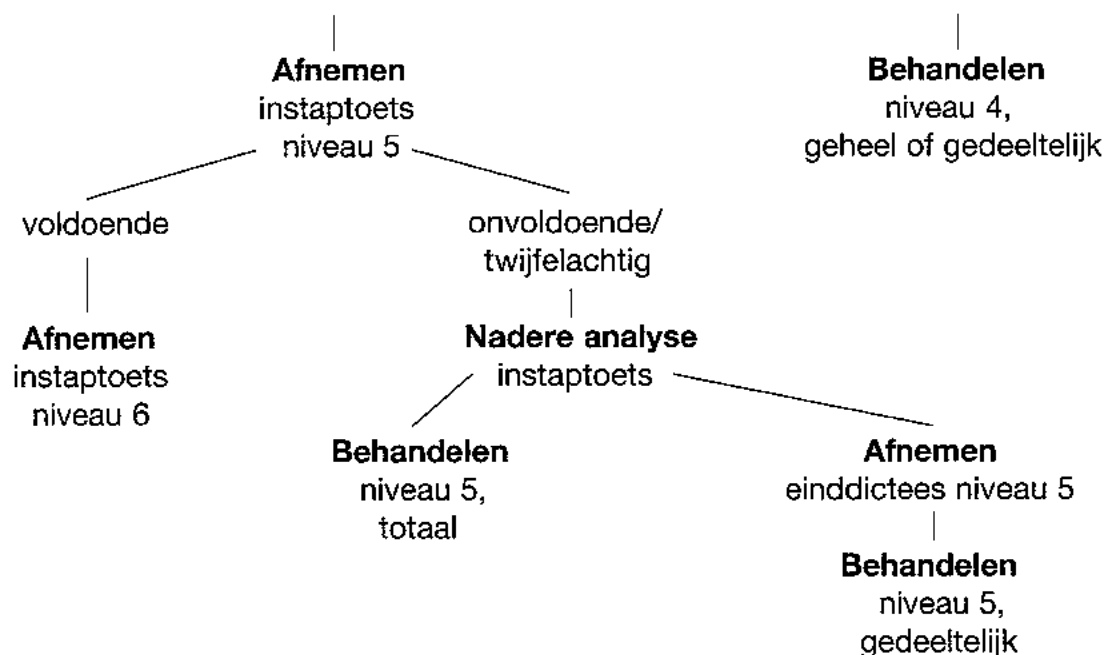
Bij leerlingen die al met 'Spelling in de lift PLUS' werken, zal men anders te werk gaan bij het bepalen van de beginsituatie dan bij leerlingen die tussentijds in de methode stappen. In 2.2.1 wordt voor beide groepen de te volgen werkwijze schematisch gepresenteerd. Daarna worden in 2.2.2 en 2.2.3 beide modellen (beslisbomen) nader toegelicht.

2.2.1 Schematisch overzicht van de analyse van de beginsituatie

Instap voor leerlingen die al spelling
(met een andere methode) hebben gehad.

2.2.2 Overstap van niveau 4 naar niveau 5

De instaptoets, hier wellicht beter uitstaptoets genoemd, van niveau 4 kan dienen als instaptoets voor niveau 5. Deze is te vinden in de handleiding van niveau 4 (paragraaf 5.1) of in de Algemene Inleiding.

In deze toets wordt nagegaan of het schrijven van woorden, die uit één klankgroep (resp. lettergreep) bestaan en vallen in de categorieën:

aai • ooi • oei; eer • oor • eur; d • t; ei • ij voldoende beheerst wordt (80% of meer goed).

Is er sprake van voldoende beheersing, dan kan worden overgestapt naar niveau 5.

Is er sprake van onvoldoende of twijfelachtige beheersing, dan zal eerst moeten worden nagegaan, wat de leerling precies fout doet.

Dit kan bijvoorbeeld met behulp van de einddictees van niveau 4. Daarna kan besloten worden of, en zo ja welke stof van niveau 4, eerst herhaald zal moeten worden.

2.2.3 Instap voor leerlingen die al spelling (met een andere methode) hebben gehad.

Men controleert eerst of niveau 1 beheerst wordt. Is dit het geval, dan neemt men de instaptoets van niveau 2 af. Wordt ook deze stof beheerst, dan volgt afname van niveau 3, enzovoort.

De A- en B-versie van de instaptoets van niveau 5 zijn te vinden in paragraaf 5.1, samen met een voorbeeld van de foutenregistratieformulieren (paragraaf 5.1.2). Alle foutenregistratieformulieren zijn opgenomen in het kopieerblok. Het verdient aanbeveling om na te gaan, ook als niveau 5 beheerst wordt, of dat ook geldt met betrekking tot alle vier op niveau 5 behandelde categorieën.

Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van het individuele registratieformulier. Als op niveau 5 van de instaptoets meer dan 4 fouten gemaakt worden, kan de leer-

kracht door een nadere foutenanalyse bepalen welke oefenstof de leerling nodig heeft. Hierbij kan het hiervoor genoemde foutenregistratieformulier gebruikt worden.

Per spellingcategorie kan worden nagegaan of sprake is van voldoende beheersing. Er wordt onderscheid gemaakt tussen categorie- en andere fouten. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat een leerling de combinatie 'au' goed schrijft, maar met de letter 'f' een fout maakt (bijvoorbeeld: vlauw). Binnen niveau 5 zal men dan extra aandacht aan f • v moeten besteden.

Twijfelt men na analyse van de instaptoets of bepaalde leerstofonderdelen moeten worden aangeboden, dan kan men de bij die onderdelen behorende einddictees afnemen. Die dictees zijn opgenomen in paragraaf 5.3.

Bij leerlingen met specifieke spellingproblemen kan de leerkracht eventueel een leerinhoud van niveau 5 apart aanbieden. Te denken valt bijvoorbeeld aan een leerling die uitsluitend problemen heeft met het schrijven van 'cht' aan het eind van woorden. Dan zou men dat onderdeel van het werkboek (blz.2 t/m 12) kunnen doorwerken.

3 Onderwijsleersituatie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk bespreken we de aspecten van de onderwijsleersituatie die speciaal betrekking hebben op niveau 5. Voor de aspecten die op het totale pakket betrekking hebben, verwijzen we naar de Algemene Inleiding.

3.2 Leerinhouden en leerprincipes

3.2.1 Leerinhouden

Op niveau 5 komen achtereenvolgens vier spellingcategorieën aan de orde:

WERKBOEK

Basisstof

I ●	ch(t)	
	woorden met ch	(blz. 2 en 3)
	woorden met cht	(blz. 4 t/m 6)
	woorden met cht en gt	(blz. 7 en 8)
	woorden met ch(t) en g(t)	(blz. 9 t/m 12)
II ●	au • ou	
	au-verhaal	(blz. 14 t/m 18)
	woorden met au(w)	(blz. 19 en 20)
	woorden met ou(w)	(blz. 21 en 22)
	woorden met au en ou	(blz. 23 t/m 25)
III ●	uw • eeuw • ieuw	
	woorden met uw	(blz. 28 en 29)
	woorden met eeuw	(blz. 30 en 31)
	woorden met ieuw	(blz. 32)
	woorden met uw, eeuw, ieuw	(blz. 33 t/m 35)
IV ●	klankgroepen • luistervink	
	begrip klankgroep toegepast op twee	
	betekenisvolle klankgroepen	(blz. 38 t/m 41)
	begrippen medeklinker en tweetekenklank	(blz. 42 t/m 45)
	schema van de luistervink	(blz. 46 t/m 51)

KOPIEERBLOK

Extra stof

☒ *Nog een keer*

I ●	ch(t)	
	ch(t)	(blz. 5. ☒ .2)
	cht en gt	(blz. 5. ☒ .3)
	ch(t) en g(t)	(blz. 5. ☒ .4)
II ●	au • ou	
	au	(blz. 5. ☒ .5)
	ou	(blz. 5. ☒ .6)
	au, ou	(blz. 5. ☒ .7)
III ●	uw • eeuw • ieuw	
	uw	(blz. 5. ☒ .8)
	uw, eeuw	(blz. 5. ☒ .9)
	uw, eeuw, ieuw	(blz. 5. ☒ .10)
IV ●	klankgroepen • luistervink	
	klankgroepen	(blz. 5. ☒ .11)
	klankgroepen, luistervink	(blz. 5. ☒ .12)

☐ *Net iets meer*

I ●	cht	
	ch(t)	(blz. 5. ☐ .2)
	cht en gt	(blz. 5. ☐ .3)
	ch(t) en g(t)	(blz. 5. ☐ .4)
II ●	au • ou	
	au	(blz. 5. ☐ .5)
	ou	(blz. 5. ☐ .6)
	au, ou	(blz. 5. ☐ .7)
III ●	uw • eeuw • ieuw	
	uw	(blz. 5. ☐ .8)
	uw, eeuw	(blz. 5. ☐ .9)
	uw, eeuw, ieuw	(blz. 5. ☐ .10)
IV ●	klankgroepen • luistervink	
	klankgroepen	(blz. 5. ☐ .11)
	klankgroepen, luistervink	(blz. 5. ☐ .12)

Keuzestof

☒ *Meer en weer*

●	herhaling van niveau 1 t/m 5
alles door elkaar	(blz. 5. ☒ .2 t/m 5. ☒ .6)
●	samengestelde woorden
niveau 5	(blz. 5. ☒ .7 t/m 5. ☒ .11)

De aangeboden woorden zijn zoveel mogelijk beperkt tot voor leerlingen bekende en in het Nederlands veel voorkomende woorden. Voor een lijst van deze woorden verwijzen we naar hoofdstuk 6.

Woorden met spellingproblemen die pas op een hoger niveau behandeld worden (bijvoorbeeld: ie = i) worden nog niet aangeleerd. Ze mogen dan ook niet in de dictees voorkomen.

Werkwoordsvormen komen aan de orde voorzover zij vallen onder de categorie veelgebruikte woorden. Het systematisch vervoegen van werkwoorden komt niet aan bod.

3.2.2 Leerprincipes

Oriënteren en optimaliseren

Voor een nadere toelichting op de verschillende leerprincipes wordt verwezen naar de Algemene Inleiding. Hier wordt besproken op welke wijze oriënteren en optimaliseren op niveau 5 plaatsvinden.

Oriënteren

- De woorden van niveau 5 zijn niet uitsluitend met behulp van de hoofdregel van de Nederlandse spelling (dat wil zeggen de regel van de beschaafde uitspraak) aan te leren, al is ook op dit niveau het goed luisteren naar de woorden de eerste oriëntering. Daarnaast vindt de oriëntatie op verschillende manieren plaats.

- I Bij de woorden met *ch(t)* aan het eind wordt de volgende hoofdregel aangeleerd:

'Als je na een korte klank 'gt' hoort, schrijf je meestal 'cht', behalve bij: hij ligt, hij legt, hij zegt.'

Bij het hanteren van deze regel moeten de leerlingen het onderscheid maken tussen korte en lange klanken.

Alvorens de regel aan te bieden worden deze begrippen aangeleerd of herhaald.

Daarbij worden de leerlingen georiënteerd op de klanklengte en visuele lengte van korte en lange klanken: Korte klanken hoor je kort en ze zien er kort uit. Lange klanken hoor je lang en ze zien er lang uit. Luister maar en kijk maar:

korte klanken: a, e, i, o, u

lange klanken: aa, ee, oo, uu.

De woorden die op *ch* eindigen worden door middel van het verhaaltje 'Wat een pech' visueel ingeprent.

- II Voor het aanleren van woorden met *au* of *ou* zijn geen regels te vinden. Daarom vindt het aanleren in een zinvol verband plaats. Dit gebeurt door middel van het inprenten van een 'au-verhaal'. De woorden die niet in het 'au-verhaal' voorkomen, worden met *ou* geschreven. Het leren van het 'au-verhaal' wordt ondersteund door plaatjes. Het memoriseren wordt vergemakkelijkt doordat het verhaal zoveel mogelijk op rijm is gezet.

Naast het kiezen uit *au* of *ou* dienen de leerlingen ook te beoordelen of na de *au* of *ou* een *w* geschreven moet worden. De hulpregels die hiervoor gegeven worden zijn:

- 1 Komt het woord in het 'au-verhaal' voor en hoor je aan het eind *au* dan schrijf je *auw*, behalve bij *au*!
- 2 Komt het woord niet in het 'au-verhaal' voor en hoor je aan het eind *ou*, dan schrijf je altijd *ouw*, behalve bij *kou*, *nou*, *zou*, *hou*, *wou*, *jou*.

Een apart probleem vormt het bezittelijk voornaamwoord 'jouw'. Het verschil tussen 'jou' en 'jouw' is alleen uit te leggen aan de hand van grammaticale regels, waar nog niet alle leerlingen aan toe zullen zijn.

Er wordt in dit blok een onvolledige oriënteringsbasis aangeboden door 'jouw' aan zelfstandige naamwoorden te koppelen in de vorm van voorbeelden.

- III De combinaties *uw* • *eeuw* • *ieuw* moeten als één geheel ingeprent worden. Als hulpregel kan de leerlingen geleerd worden dat voor een *w* aan het eind van een woord altijd een *u* geschreven wordt.

- IV Voor de woorden die in het deel 'klankgroepen • luistervink' behandeld worden, gelden de regels die op niveau 1 t/m 5 zijn behandeld.

Het gaat in dit deel om tweelettergrepige samengestelde woorden (dus van twee klankgroepen) die bestaan uit:

- a twee woorden met elk een eigen betekenis.

Heel belangrijk hierbij is dat de leerlingen worden georiënteerd op deze betekenisvolle eenheden. Bijvoorbeeld: loopplank bestaat uit de woorden 'loop' en 'plank'.

Om de woorden goed te kunnen schrijven, moeten de leerlingen dus eerst het woord in deze twee betekenisvolle woorden (klankgroepen) analyseren.

Daarna moet per woord (klankgroep) worden vastgesteld tot welke spellingcategorie het woord behoort en welke spellingregel dan geldt.

Bij de betekenisvolle klankgroepen wordt het volgende houvast geboden:
'Ken ik de stukjes in het woord?'

'Zeggen de losse stukjes mij iets over het hele woord?'

'Zo ja, dan moet ik deze stukjes schrijven, zoals ik dat eerder geleerd heb.'

Bijvoorbeeld bij een woord als roeiboot.

'Ken ik de stukjes in dit woord?' Ja!

Namelijk 'roe' en 'boot'. 'Roe' is een woord met de drietekenklank 'oe' (na een 'oe' schrijf je een 'i' als je een 'j' hoort).

'Boot' valt onder de d • t regel; 'boten' dus 'boot' met een 't' aan het eind.

Omdat in '☒ Meer en weer' bij niveau 1 t/m 4 (als keuzestof) reeds aandacht besteed is aan dit soort tweelettergrepige woorden, wordt in dit deel vooral accent gelegd op de 'moeilijke gevallen' (bijvoorbeeld: loopplank, vuurrood, grasspriet) en op het leren toepassen van het eerste deel van het schema: *luistervink* • *klinkerdief* • *verdubbelaar* (zie bijlage).

Voor de leerlingen is het volledige schema in het werkboek bij niveau 6 opgenomen.

Dit schema is ook in vergrote versie uitgevoerd en is te gebruiken als een poster in de klas.

- b tweelettergrepige woorden waarvan de klankgroepen (lettergrepen) ieder afzonderlijk geen betekenis hebben (bijvoorbeeld: fontein; leerling) en waarvan de eerste klankgroep (lettergreep) eindigt op een medeklinker of tweeteckenklank.

Bij dit onderdeel gaat het vooral om het leren toepassen van de regel van de luistervink met behulp van het schema.

De volgende begrippen krijgen in dit onderdeel aandacht: klinker, medeklinker en tweeteckenklank.

Het begrip *luistervink* wordt visueel ondersteund door dit logo.

Voorwaarde voor dit alles is, dat de leerlingen de woorden op de juiste wijze in klankgroepen verdelen. Ze moeten leren om de samengestelde woorden op de juiste plaats doormidden te 'breken'. Als steun bij het onderscheiden van de klankgroepen kunnen tijdens het uitspreken ervan handgebaren gemaakt worden. Het is de bedoeling dat men deze gebaren van links naar rechts maakt, dus dat men de leesrichting aanhoudt. Bijvoorbeeld: walvis 'wal' 'vis'; voetbal 'voet' 'bal'.

Bij auditief moeilijke woorden met twee betekenisvolle klankgroepen (bijvoorbeeld 'grasspriet', moet men het feit benadrukken dat de twee delen betekenis hebben: 'grasspriet' en niet 'gra-spriet' of 'gras-priet').

Een apart probleem vormen de woorden waarin bepaalde combinaties van letters voorkomen, die samen een overgangsklank vormen. Het gaat op dit niveau vooral om de woorden waarin de volgende klanken voorkomen:

- de tweeteckenklanken ng en nk
- de drieteckenklanken aai, ooi, oei, ouw, auw.
- de vierteckenklanken eeuw, ieuw.

Zonder aparte afspraken zullen de leerlingen geneigd zijn om dit soort woorden op een verkeerde wijze in klankgroepen te verdelen. Namelijk:

'sneeuwen' in 'snee' en 'wen'

'zaaien' in 'zaa' en 'jen'

'vangen' in 'va' en 'ngen'

Wanneer deze woorden niet correct in klankgroepen verdeeld zijn, heeft dit tot gevolg dat er verkeerde regels op toegepast zullen worden, bijvoorbeeld de regels van 'klinkerdief' of 'verdubbelaar' (niveau 6).

Dan ontstaan fouten als 'snewen', 'zajen', 'vanngen'.

Met de leerlingen moet dus de *afpraak* gemaakt worden dat zij bij dit soort woorden de twee-, drie-, of vierteckenklanken heel laten. De klankgroep houdt hier pas op na de twee-, drie-, of vierteckenklank:

sneeuw-en

zaai-en

bank-en.

Op de eerste klankgroep -die een betekenis heeft- kunnen de leerlingen nu de eerder geleerde regels van de niveaus 1 t/m 5 toepassen.

- In onderdeel ' ☒ Meer en weer' van het kopieerblok komen woorden aan bod, die zijn samengesteld uit de eerder behandelde woorden van niveau 1 t/m 5. Als oriëntatie gelden hier de principes zoals beschreven bij de spellingcategorieën van niveau 1 t/m 5.

- De oriëntatie op de betekenis van de gebruikte woorden is bij elk onderdeel van groot belang. In de oefeningen wordt hier aandacht aan besteed. Ook de leerkracht moet dit regelmatig doen, bijvoorbeeld door de leerlingen de woorden in zinnen te laten gebruiken.

Optimaliseren

- Achtereenvolgens gaat het hierbij om het verinnerlijken, verkorten, automatiseren en generaliseren.

Bij het *verinnerlijken* gaat het erom dat de leerlingen een woord niet meer hardop hoeven te analyseren, of de spellingregel hardop te zeggen, maar dat ze dit fluis-terend voor zichzelf of in zichzelf kunnen doen.

Het *verkorten* wordt onder meer geoefend door wisselrijtjes en rijmoefeningen.

Automatiseren van de vaardigheid vindt plaats door een beperkt aantal woorden steeds opnieuw aan te bieden. Het doel hiervan is om te komen tot een goed auditief, visueel en schrijfmotorisch woordbeeld.

Aan het *generaliseren* wordt gewerkt door leerlingen zelf woorden te laten bedenken, woorden in zinsverband te laten gebruiken, een verhaal af te laten maken enzovoort. Ook het laten maken van samengestelde woorden (zie ' ☒ Meer en weer') is een vorm van generaliseren. Het is erg belangrijk om veel aandacht te besteden aan de oefeningen die tot doel hebben om de geleerde vaardigheid in verschillende situaties te leren toepassen.

Hiermee hopen we te bereiken dat leerlingen ook buiten de spellinglessen aandacht besteden aan de juiste schrijfwijze van woorden.

Isoleren, discrimineren en integreren

Op niveau 5 wordt bij elke spellingcategorie eerst een beperkt aantal woorden met een bepaalde moeilijkheid geïsoleerd aangeboden, bijvoorbeeld woorden met een 'uw'. Daarna volgt een aantal woorden die uitsluitend een andere moeilijkheid, in het genoemde voorbeeld 'eeuw' bevatten. Pas daarna worden woorden met de verschillende moeilijkheden door elkaar heen aangeboden. De leerlingen leren ook steeds hoe ze de opgedane kennis zelf kunnen gebruiken, onder meer bij het maken van samengestelde woorden.

Dit laatste vindt plaats in ' ☒ Meer en weer' van het kopieerblok, waarin ook een herhaling van het eerder geleerde plaatsvindt.

Voor de leerprincipes '**controleren**' en '**motiveren**' wordt verwezen naar de Algemene Inleiding (paragraaf 3.1.3).

3.3 Didactische werkvormen

Hierbij onderscheiden we op niveau 5:

- a de oefeningen en aanwijzingen in de handleiding
- b de oefeningen in het werkboek
- c de oefeningen in het kopieerblok die bestaan uit:
 - ☒ Nog een keer:
herhalingsstof voor uitvallers gekoppeld aan de controledictees.
 - ☐ Net iets meer:
verrijkingsstof gekoppeld aan de controledictees.
 - ☒ Meer en weer:
generalisatiestof voor alle leerlingen.

3.3.1 De handleiding

Hierin zijn de instructies bij de oefeningen (van zowel het werkboek als het kopieerblok) te vinden. Die dienen onder meer te omvatten: het bespreken van de betekenis van nieuwe woorden, een uitgebreide oriëntatie op een nieuw probleem, het leiding geven aan auditieve oefeningen, het aanleren van de ch(t)-regel en het leren toepassen van het eerste deel van het schema: 'luistervink • klinker-dief • verdubbelaar', het vooraf bespreken van de oefeningen uit het werkboek, het nabespreken van de gemaakte oefeningen (met een individuele leerling of klassikaal voor het bord).

Zowel de *bordlessen* als de *auditieve oefeningen* zijn zeer belangrijk. Ze dienen ter introductie van nieuwe stof en sluiten zoveel mogelijk aan op de nieuw aangeboden leerstof of bereiden de volgende oefeningen in het werkboek voor.

Ook de verschillende *dictees* zijn in de handleiding te vinden. Voor een goede controle van het spellingproces dienen ze regelmatig afgenomen, geanalyseerd en nabesproken te worden.

Naast woorddictees zijn er zinnendictees om te kijken of de spelling niet alleen op woordniveau beheerst wordt, maar ook op zinsniveau functioneert.

3.3.2 Het werkboek

Basisstof

Het oefenen van nieuwe spellingcategorieën gebeurt onder andere door auditieve en visuele inprenting, het invullen van woorden bij plaatjes of in zinnen enzovoort. Daarna volgen discriminatieoefeningen en oefeningen waar de leerlingen de opgedane kennis zelf moeten gebruiken.

In de methode wordt *meer dan één informatiekanaal* ingeschakeld. Er zijn naast auditieve oefeningen ook opdrachten waarbij het accent meer op het visuele aspect ligt. Door een beperkt aantal woorden steeds opnieuw te laten schrijven wordt een schrijfmotorisch woordbeeld ingeslepen. Naast deze grafisch-fonologische informatie wordt ook aandacht besteed aan semantische en syntactische functies door met behulp van afbeeldingen of eenvoudige zinnen de betekenis

van woorden te verduidelijken en aan te geven hoe ze gebruikt kunnen worden.

Instructie door de leerkracht is beslist noodzakelijk bij het gebruik van deze methode. Het werkboek is niet bedoeld als zelfstandig oefenmateriaal. Bordlessen en auditieve oefeningen, die onder leiding van de leerkracht gedaan moeten worden, vormen een wezenlijk onderdeel van de methode. De aanwijzingen bij de oefeningen zullen niet alle leerlingen zelf kunnen lezen. Het is belangrijk dat de leerkracht controleert of de leerlingen de bedoeling van de opdracht begrepen hebben en of zij de betekenis van de woorden kennen. Hoe spellingonderwijs in een groep of in een school georganiseerd kan worden, zodanig dat alle leerlingen op hun niveau instructie ontvangen, wordt beschreven in de Algemene Inleiding.

3.3.3 Het kopieerblok

Extra stof

☒ *Nog een keer*

(de herhalingsstof voor uitvallers)

Aan ieder controledictiee is een bladzijde herhalingsstof gekoppeld. Als blijkt dat bepaalde spellingstof nog niet voldoende beheerst wordt, kan deze bladzijde voor extra oefening gebruikt worden. Deze herhalingsstof is te vinden in het kopieerblok (blz. 5. ☒.2 t/m 5. ☒.12).

De moeilijkheidsgraad van de oefeningen is vergelijkbaar met die van de basisstof.

De aanwijzingen voor de bladzijden herhalingsstof zijn te vinden in deze handleiding, namelijk in paragraaf 3.6.3.

☐ *Net iets meer*

(de verrijkingsstof)

Aan ieder controledictiee is ook een bladzijde verrijkingsstof gekoppeld.

Deze is bedoeld voor de betere leerlingen, die blij gegeven hebben de basisstof voldoende te beheersen, maar die nog moeten wachten op de (groeps)instructie voordat ze verder kunnen.

De verrijkingsstof is eveneens opgenomen in het kopieerblok (blz. 5. ☐.2 t/m 5. ☐.12).

De moeilijkheidsgraad van de verrijkingsstof ligt iets hoger dan van de basisstof. Er wordt een groter beroep gedaan op creativiteit en inventiviteit.

In paragraaf 3.6.4. van deze handleiding zijn de aanwijzingen bij de bladzijden verrijkingsstof te vinden.

Keuzestof

☒ *Meer en weer*

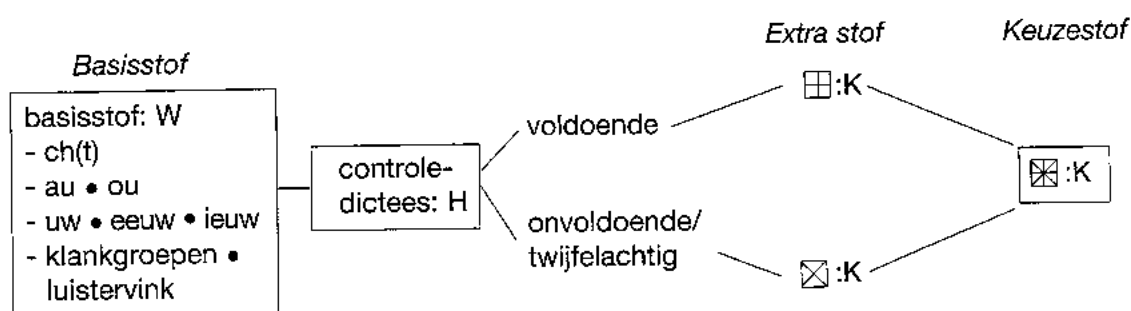
(de generalisatiestof voor alle leerlingen)

Nadat alle categorieën van niveau 5 afzonderlijk zijn behandeld, is het de bedoeling dat alle leerlingen vervolgens ' ☒ Meer en weer' uit het kopieerblok doorwerken. Hierin wordt al het reeds geleerde van niveau 1 t/m 5 herhaald, maar nu door elkaar.

Onderdeel '☒ Meer en weer' wordt afgesloten met oefeningen, waarbij het geleerde van niveau 5 moet worden toegepast op samengestelde woorden. Dit is een vorm van uitbreiding of generalisatie.
In paragraaf 3.6.5 zijn de aanwijzingen bij de bladzijden keuzestof te vinden.

3.4 'Spelling in de lift Plus' als hoofdmethode

Op scholen waar 'Spelling in de lift PLUS' de hoofdmethode is, kan het gebruik van de verschillende onderdelen als volgt in beeld worden gebracht:

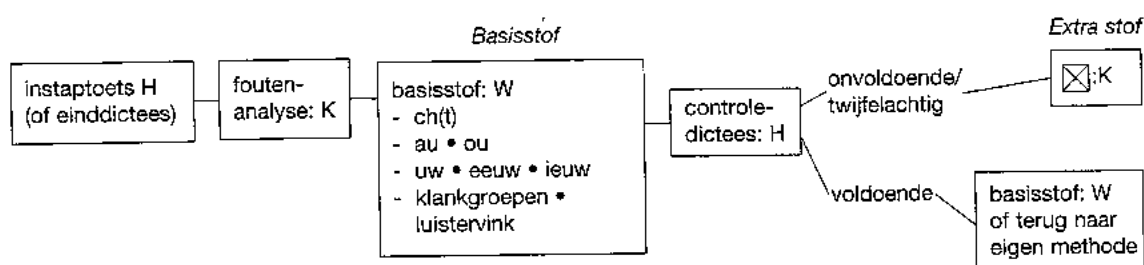
W = werkboek; H = handleiding; K = kopieerblok

Dus: *alle* leerlingen krijgen hier de basisstof uit het werkboek en na het doorwerken van het werkboek '☒ Meer en weer' uit het kopieerblok (blz. 5.☒.2 t/m 5.☒.11).

Afhankelijk van de prestaties bij de controledictees krijgen leerlingen herhalingsstof '☒ Nog een keer' of verrijkingsstof '☐ Net iets meer', beide uit het kopieerblok (blz. 5.☒.2 t/m 5.☒.12 en blz. 5.☐.2 t/m 5.☐.12).

3.5 'Spelling in de lift Plus' als remediërende methode

Wordt 'Spelling in de lift PLUS' uitsluitend voor het opvullen van hiaten gebruikt (remediërend), dan kan het gebruik er als volgt uitzien:

W = werkboek; H = handleiding; K = kopieerblok

Op grond van een foutenanalyse wordt, met behulp van de registratieformulieren uit het kopieerblok, vastgesteld welke spellingcategorieën onvoldoende of twijfelachtig beheerst worden. Die oefeningen krijgt de leerling dan uit het werkboek van 'Spelling in de lift PLUS' aangeboden.

Bij onvoldoende of twijfelachtige prestaties bij de controledictees kan bovendien herhalingsstof ' Nog een keer' uit het kopieerblok worden aangeboden.

Het onderdeel ' Net iets meer' (de verrijkingsstof) zal, wanneer 'Spelling in de lift PLUS' als remediërende methode wordt ingezet, niet of nauwelijks gebruikt worden.

Onderdeel ' Meer en weer' (de generalisatiestof) kan gebruikt worden voor de leerlingen die problemen hebben met generaliseren van het eerder geleerde. Ook voor leerlingen die problemen hebben met het blijven toepassen van een eerder geleerd spellingprobleem als er andere stof bijkomt, kan dit onderdeel een functie hebben.

3.6 Aanwijzingen per bladzijde

3.6.1 Aanwijzingen per bladzijde (algemeen)

● De takenkaart

De takenkaart (die op de binnenkant van de kaft van het werkboek staat) is bedoeld als inleiding op het werkboek. Op deze kaart staat wat de leerlingen in het werkboek gaan leren. Het is bovendien de bedoeling dat leerlingen zelf de takenkaart na een gemaakt controledictee invullen. Dit gaat als volgt:

voldoende beheersing (80% of meer)

twijfelachtige beheersing (60-80%)

onvoldoende beheersing (minder dan 60%)

Het tweede vak achter de verschillende leerstofonderdelen is bedoeld om eventueel na een herhaling in te vullen.

● Bordlessen

Bij elke bordles worden de doelstelling, het te hanteren materiaal en de introductie vermeld. Indien materiaal en organisatievorm ontbreken, geldt de volgende standaardformulering:

Materiaal:

bord en/of blaadje

Organisatie:

de leerlingen zitten op hun plaats.

● Auditieve oefeningen

De instructie en de aan te bieden woorden staan in een kader.

● Klassikale oefeningen

Samen

De instructie voor deze oefeningen is in deze handleiding te vinden. Evenals bij de auditieve oefeningen is er een kader omheen geplaatst.

● Dictees

Controledictee

Einddictee

Totaal dictee

Deze dictees zijn te vinden in de handleiding in respectievelijk paragraaf 5.2 en 5.3.

● Schema van de luistervink

Dit schema (een gedeelte van het volledige schema: luistervink • klinkerdief • verdubbelaar) is als bijlage in deze handleiding te vinden. Tevens is het als losse kaart in het werkboek gevoegd.

● Betekenis van woorden

Het is belangrijk dat de leerlingen de betekenis van de aangeboden woorden kennen.

Controleer dit regelmatig door de leerlingen er naar te vragen of door hen zinnen te laten maken met de desbetreffende woorden.

● Zinnen maken

Om spelling te laten functioneren zijn de oefeningen waarbij de leerlingen zelf zinnen moeten maken van veel belang.

Let erop dat het tot nu toe geleerde wordt toegepast. Behalve de behandelde woorden van niveau 5 moeten ook die van niveau 1 t/m 4 correct geschreven zijn. Leerlingen die dit aankunnen kan men hoofdletters en leestekens laten gebruiken.

● Creativiteit

De creativiteit van leerlingen moet voortdurend aangemoedigd te worden. Bij verschillende opdrachten zijn meer antwoorden mogelijk.

Bij een antwoord dat afwijkt van dat wat de schrijvers in gedachten hadden, moet bekeken worden of het in de opdracht past. Als dit het geval is, verdient de leerling een compliment voor zijn originaliteit!

Speels omgaan met taal en spelling moet ons inziens aangemoedigd worden.

● Bladzijde-aanduiding in het kopieerblok

Bij ieder controledictee staat een verwijzing naar de bijbehorende stof uit ' ☒ Nog een keer' en ' ☐ Net iets meer'.

Het eerste cijfer geeft het niveau aan, dan volgt de aard van de stof en ten slotte het paginanummer 5. ☒.2 betekent dus: niveau 5, 'Nog een keer', bladzijde 2.

De keuzestof wordt op eenzelfde manier aangegeven: 5. ☐.4 betekent: niveau 5, 'Meer en weer', bladzijde 4.

3.6.2 Aanwijzingen per bladzijde voor het werkboek

BASISSTOF

I CH(T)

● Bladzijde 2

Bordles

Doel:

De leerlingen leren dat de g-klank soms als **ch** geschreven wordt.

Materiaal:

Het verhaaltje 'Wat een pech' op bladzijde 2 van het werkboek.

Introductie:

Lees hardop het verhaaltje 'Wat een pech' en laat de leerlingen meelezen.

Vraag de leerlingen welke woorden met 'ch' in het verhaal voorkomen. Schrijf ze op het bord en laat nogmaals horen dat 'ch' klinkt als 'g'.

Veeg de woorden uit en laat de leerlingen ze uit hun hoofd noemen.

Schrijf ze nog eens op.

Laat een leerling het verhaal daarna hardop voorlezen.

● Bladzijde 3

Oefening 2

De woorden zijn: lach - toch - pech - zich.

Oefening 5

De woorden van het geheimschrift zijn:

10 - 5 - 2 - 4: zich 1 - 2 - 4: ach

7 - 2 - 4: och 9 - 7 - 2 - 4: toch

8 - 3 - 2 - 4: pech 6 - 1 - 2 - 4: lach.

● Bladzijde 4

Bordles

Doel:

Herhalen van de begrippen **korte klank** en **lange klank**.

Materiaal:

Werkboek bladzijde 4.

Introductie:

Vraag de leerlingen de letters van het alfabet op te noemen (werkboek is gesloten). Schrijf de letters in de goede volgorde op het bord. Gebruik daarna de instructie bovenaan bladzijde 4 van het werkboek.

Als de korte en lange klanken behandeld zijn, kan de volgende oefening klassikaal behandeld worden.

Van een korte klank een lange klank maken of omgekeerd, zodat er een nieuw woord ontstaat.

Voorbeelden:

<i>korte klank</i>		<i>lange klank</i>	
schol	mat	school	maat
met	slap	meet	slaap
pot	spel	poot	speel
ton	stel	toon	steel
rok	dor	rook	door
mag		maag	

Auditieve oefening

Hoor je een **lange** of een **korte klank**?

haan - pet - rug - been - pit - paal - hoofd - krant - blok - geel - dorst - zuur
- vol - rups - schrift - bel - straf - boon - jurk - hoog - film - mens - plaats -
bank

● Bladzijde 5

Op deze bladzijde wordt begonnen met de combinatie **cht**. Het aantal woorden met cht is aanzienlijk groter dan met ch. Daarom is inprenting door middel van een verhaaltje niet raadzaam. Gelukkig is hier wel een *regel* te geven. Deze luidt: 'Als je na een korte klank 'gt' hoort, schrijf je meestal 'cht', behalve bij: hij ligt, hij legt, hij zegt.'

Voorwaarde voor het kunnen functioneren van deze regel is dat de leerlingen weten wat korte klanken (a, e, i, o, u) zijn.

In de auditieve oefening wordt hier extra aandacht aan besteed.

Auditieve oefening

Doe je ogen dicht, en steek je vinger op als je een woord met een **korte klank** hoort:

boek - gras - bleek - plaats - groet - brug - prins - fluit - knap - loopt - trui - stil - zwart - neus - vlieg - sterk - graaf - dorp - slik - kruipt - breekt - druk - bloem - vlucht - berg - slaap - kwart

● Bladzijde 6

Oefening 2

Soms zijn er meer mogelijkheden. Bijvoorbeeld:

'Ik heb snoep *gekocht*, omdat ik dat *mocht*', maar ook

'Ik heb snoep *gekocht*, omdat ik dat *zocht*' is mogelijk.

Rem de creativiteit van de leerlingen vooral niet af.

Oefening 3

Deze oefening biedt goede mogelijkheden om bij de leerlingen na te gaan of ze ook weten wat de woorden betekenen.

Na oefening 3 wordt het *controledictee* afgenomen.

Dit kunt u vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5. ☒ 2.

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 5. ☐ 2.

● Bladzijde 7

Op bladzijde 7 en 8 worden woorden met **gt** en **cht** geoefend.

Auditieve oefening

Schrijf je het woord met **gt** of met **cht**?

(Wijs op de korte klanken!) Schrijf de woorden op het bord.

draagt - vocht - wacht - spuugt - buigt - zucht - klaagt - nicht - zaagt - dacht

- droogt - veegt - macht - lucht - vliegt - vraagt - vracht

Wijs er na afloop op dat na een lange klank of tweetekenklank steeds gt komt.

Oefening 1

Herhaal zonodig het begrip 'korte klank'.

Oefening 3

De volgende zinnen zijn onmogelijk:

- Zij droogt met vocht.
- Hij veegt de lucht.
- Tante draagt de tocht.
- Mijn oom zaagt de deur dicht.
- De voetbal lacht.

● Bladzijde 8

Auditieve oefening

Hoeveel **cht**-woorden weet je die beginnen met:

k (bijvoorbeeld kocht)

z (bijvoorbeeld zacht)

v (bijvoorbeeld vecht)

Hoeveel **gt**-woorden weet je die beginnen met w, z, v?

Laat de leerling deze woordjes op het bord schrijven, eventueel daarna nog op een blaadje.

Attendeer steeds op de korte, lange of tweetekenklank.

Oefening 2

De woorden zijn:

wacht - vraagt - slecht - krijgt - kracht - vlucht - gracht - rechts - weegt - buigt - klacht - tocht.

Na deze bladzijde volgt een *controledictee*, dat in paragraaf 5.2 is opgenomen.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5. ☒ .3

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 5. ☐ .3

● Bladzijde 9

Op deze en de volgende bladzijden worden woorden met **g**, **ch**, **gt** en **cht** door elkaar geoefend.

Bespreek nogmaals de regels bovenaan de bladzijde.

Auditieve oefening

Schrijf je het woord met **g**, **ch**, **gt** of **cht**?

zegt - pech - zucht - ligt - droog - jacht - och - weeg

Laat de leerling vertellen waarom je het zo schrijft.

● Bladzijde 10

Oefening 3

De oplossing van de rebus is: 'Om acht uur gaat het licht uit'.

Na oefening 4 wordt weer een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5. ☒ .4

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 5. ☐ .4

● Bladzijde 11

Klassikale oefening

Bedenk zelf zoveel mogelijk woorden met **ch**, **cht**, **g** of **gt** en schrijf ze op een blaadje.

Oefening 2

De oplossing van de kruiswoordpuzzel is:

<i>horizontaal</i> →	<i>verticaal</i> ↓
3. vrucht	1. pech
6. nacht	2. acht
7. licht	4. recht
8. ach/och	5. toch
9. tocht	6. nicht

● Bladzijde 12

Oefening 1

Het is erg belangrijk dat de leerlingen letten op de betekenis van de in te vullen woorden. Wijs er op dat sommige woorden precies hetzelfde kunnen klinken, maar toch verschillend geschreven worden en daardoor ook in betekenis verschillen.

Bijvoorbeeld: ligt - licht, lag - lach.

Met het *einddictee* wordt onderdeel I 'CH(T)' afgesloten.
Het dictee is opgenomen in paragraaf 5.3.

II AU • OU

● Bladzijde 14 en 15

Bordles

Doel:

Het aanleren van **au**-woorden.

Materiaal:

Het 'au-verhaal' op rijm op bladzijde 14 en 15 van het werkboek.

Introductie:

Op bladzijde 14 en 15 van het werkboek staat een verhaal met **au**-woorden. Schrijf deze woorden op het bord. Er bestaat geen regel wanneer we **au** of **ou** moeten schrijven. Daarom is het belangrijk dat we **au**-woorden heel vaak lezen en zo kunnen onthouden welke woorden we met **au** schrijven. Het verhaal wordt

eerst samen met de leerlingen gelezen. Een paar leerlingen kunnen het verhaal naspelen.

● Bladzijde 16 t/m 18

Op deze bladzijden worden de woorden met **au** op verschillende manieren ingeprent.

De leerkracht dient de leerlingen te helpen om het verhaal te memoriseren.

Belangrijk hierbij is het regelmatig gezamenlijk opzeggen van de rijmregels.

Daarna kan de leerkracht het verhaal nog eens oplezen, waarbij de leerlingen de goede au-woorden mondeling aanvullen.

Vervolgens wordt het verhaal gelezen met de au-woorden afgedekt. De leerlingen moeten proberen ze in te vullen.

Tot slot worden de lege hokjes op de bladzijden 16 en 17 door de leerlingen ingevuld. Als ze het woord niet weten, mogen ze nog even terugkijken op bladzijde 14 en 15.

● Bladzijde 19

Halverwege de bladzijde wordt de hulpregel met betrekking tot **au-auw** aan de orde gesteld:

'Als je au aan het eind van een woord hoort, schrijf je altijd auw, behalve bij au!' Het gaat hier uiteraard alleen om woorden uit het au-verhaal.

● Bladzijde 20

Oefening 3

De in te vullen woorden zijn:

blauw - flauw - saus - nauw - pauw/paus - lauw - gauw/grauw - klauw.

Deze bladzijde wordt afgesloten met een *controledictee*.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5. ☒ .5

☒ *Verrijkingsstof*: bladzijde 5. ☒ .5

● Bladzijde 21

Bovenaan wordt de hulpregel **au** of **ou** gegeven: 'Woorden met een au • ou-klank die niet in het 'au-verhaal' voorkomen, schrijf je met ou.'

Tevens worden de leerlingen attent gemaakt op de w aan het eind van het woord: 'Als je ou aan het eind van een woord hoort, schrijf je altijd ouw, behalve bij: kou, nou, zou, hou, wou, jou.'

Het woordje 'jouw' als bezittelijk voornaamwoord is een apart probleem.

Hieraan moet extra aandacht besteed worden door dit woordje te koppelen aan

een zelfstandig naamwoord. Doe **dit** door middel van een analogierijtje: jouw huis, dus ook jouw oog, jouw tas, enzovoort.

● Bladzijde 22

Oefening 1

In het stripverhaal worden de zes uitzonderingen op de ouw-regel geoefend. De tekst van het verhaal moet worden:

Ik hou van jou. Waar blijft hij nou? Hij laat me in de kou staan. Zou je hem niet? Weet je wat ik wou? Toch maar naar jou.

De rest van de bladzijde wordt besteed aan oefeningen met ou- en ouw-woorden door elkaar.

Bladzijde 22 wordt afgesloten met een *controledictee*.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5. ☒ .6

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 5. ☐ .6

● Bladzijde 23

Vanaf deze bladzijde worden de **au**- en **ou**-woorden door elkaar aangeboden. Eerst moeten de leerlingen het au-verhaal weer eens opfrissen door middel van de invuloefening bovenaan de bladzijde.

Klassikale oefening

Onder leiding van de leerkracht moet een leerling telkens de volgende vijf stappen doorlopen om te kunnen bepalen of de woorden met een **au** of **ou** geschreven moeten worden:

1. Hoort het woord in het 'au-verhaal' thuis?
2. Zo ja, dan schrijf ik het woord met auw, behalve bij aul
3. Hoort het woord niet in het 'au-verhaal', dan schrijf ik het met ou.
4. Ik schrijf het woord met ouw, behalve bij: hou, nou, zou, jou, wou en kou.
5. Maar, denk aan de w bij: jouw huis!

Schrijf deze stappen op het bord. Bied de volgende woorden aan: hout - rauw - grauw - fout - zout - zou - gauw - kou - saus - jouw - snauw - kous - blauw - vouw - oud - vrouw - hou.

Na een aantal woorden met behulp van deze stappen te hebben geïdentificeerd, wordt stap 1 weggeveegd (laat het nummer staan).

Veeg na de oefening telkens de volgende stap weg. Laat de leerlingen steeds de uitgeveegde stappen zelf verwoorden.

● Bladzijde 24

Na oefening 3 wordt een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee is opgenomen in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5.☒.7

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 5.☐.7

● Bladzijde 25

Na bladzijde 25 wordt onderdeel II 'AU • OU' afgesloten met een *einddictee*.

Dit dictee kunt u vinden in paragraaf 5.3.

III Uw • EEUW • IEUW

● Bladzijde 28

Bordles

Doel:

De leerlingen leren dat voor een w aan het eind van een woord altijd een u geschreven wordt.

Introductie:

Schrijf de lettercombinatie **uw** groot op het bord. Spreek de combinatie duidelijk uit en laat de leerlingen goed naar de uw-klank luisteren. Laat een aantal leerlingen de klank hardop nazeggen en wijs daarbij naar de lettercombinatie op het bord.

Selecteer een aantal woorden uit de woordenlijst in hoofdstuk 6 met en zonder uw-klank.

Spreek de woorden uit en vraag de leerlingen of de uw-klank erin voorkomt. Zo ja, schrijf deze woorden op het bord. Bespreek ook de betekenis van de woorden.

Op bladzijde 28 van het werkboek worden de woorden met 'uw' nogmaals visueel en auditief aangeboden.

Auditieve oefening

Steek je hand op wanneer je een woord hoort dat op **uw** eindigt:

duw - vuur - scheur - schuw - rul - uw - guur - nu - schuur - ruw - duur - sluw

● Bladzijde 29

Oefening 3

Met de letters kunnen de volgende woorden gemaakt worden:

uw - sluw - ruw - duw - schuw.

Na oefening 3 wordt een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5.☒.8

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 5.☐.8

● Bladzijde 30

Op deze bladzijde worden voor het eerst woorden met **eeuw** aangeboden. De combinatie 'eeuw' wordt als geheel ingeprent. Belangrijk is dat de leerlingen goed naar de klank luisteren. Daarnaast kan de leerkracht wijzen op het feit dat voor een w aan het eind van een woord altijd een u geschreven wordt. Behandel ook de betekenis van deze woorden.

Bordles

De combinatie 'eeuw' kan overeenkomstig de 'uw' (bordles blz. 28) geïntroduceerd worden. Hierbij kunnen de volgende woorden geselecteerd en besproken worden: eeuw - leeuw - spreek - speel - meel - meeuw - geel - geeuw - schreeuw - sneeuw.

Oefening 3

De dieren zijn: leeuw - meeuw - spreek.

● Bladzijde 31

Naast de introductie van de eeuw-woorden worden op deze bladzijde de woorden met 'uw' herhaald.

Auditieve oefening

Zeg telkens welk woord *niet* in het rijtje hoort en waarom niet:

leeuw	-	keel	-	heel
spreek	-	veel	-	geeuw
deel	-	steel	-	meeuw
geel	-	sneeuw	-	meel
uw	-	eeuw	-	spreek

Deze bladzijde wordt afgesloten met een *controledictee*.

Dit dictee is opgenomen in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5. ☒ .9

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 5. ☐ .9

● Bladzijde 32

Op deze bladzijde vindt, behalve een introductie van de woorden met **ieuw**, een herhaling plaats van de woorden met **eeuw**. Ook de combinatie **ieuw** wordt in zijn geheel aangeleerd met als extra hulpregel dat voor een **w** aan het eind van een woord altijd een **u** geschreven wordt.

Op deze bladzijde worden ook woorden aangeboden waarin na de **w** nog een letter volgt.

Als dit tot spellingfouten leidt is het wellicht goed om de leerlingen, als tussenstap, te herinneren aan het woord zonder de letter erachter, dus bijvoorbeeld: nieuws - nieuw.

Goed luisteren is ook hier weer belangrijk!

| | |---------| | Bordles | |---------|

Doel:

De leerlingen leren hoe woorden met **ieuw** geschreven worden.

Introductie:

Schrijf op het bord:

kieuw

nieuw

nieuws

Wijs de leerlingen erop dat ook bij **ieuw** altijd voor de **w** een **u** komt.

Bied vervolgens de volgende woorden aan en laat de leerlingen hun hand opsteken bij de woorden met 'ieuw'.

De woorden zijn: nieuw - meeuw - spreek - kieuw - geeuw - nieuws - leeuw.

Oefening 2

De woorden zijn:

nieuw - kieuw - nieuws.

Oefening 4

De woorden zijn:

leeuw - nieuw - spreek - kieuw - nieuws.

● Bladzijde 33

Auditieve oefening

Welke klanken hoor je in de volgende woorden?

(N.B. De combinaties uw, eeuw, ieuw worden als één geheel uitgesproken)
nieuw - wiel - meeuw - sluw - meel - kieuw - kiel - spreek - nieuws - hiel -
scheel - muur - duw

Oefening 1

De woorden zijn (van links naar rechts):

nieuw - spreek - kieuw

schreek - nieuws - sluw

sneeuw - ruw - eeuw.

Oefening 3

De ballonnen die overblijven zijn:

b, f, j en v.

Na oefening 3 wordt een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee kunt u vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5. ☒ 10

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 5. ☐ 10

● Bladzijde 34

Oefening 3

De woorden zijn:

1. eeuw 2. meeuw 3. kieuw

1. nieuws 2. spreek 3. schreek

● Bladzijde 35

Oefening 1

De goede zinnen zijn:

1. 'De sneeuwpop is wit.'

2. 'Mijn jas is nieuw.'

3. 'Een vos is een sluw dier.'

4. 'In de boom zit een spreek.'

Met het *einddictee* wordt onderdeel III 'Uw • EEUW • IEUW' afgesloten.

Het dictee is opgenomen in paragraaf 5.3.

● Bladzijde 38

Bordles

Doel:

Introductie van het begrip **klankgroep**.

Introductie:

Schrijf op het bord:

huis dier

nacht dienst

We hebben al geleerd dat je van 2 kleine woordjes één woord kunt maken.

Schrijf achter de woorden op het bord: huisdier, nachtdienst.

Wanneer je goed naar deze lange woorden luistert, hoor je de twee kleine woordjes. In langere woorden kunnen dus verschillende stukjes zitten.

Die stukjes noemen we klankgroepen.

Welke klankgroepen zitten in:

voetbal

strafwerk

Eventueel kan verder geoefend worden met woorden uit woordenlijst IV A, die te vinden is in hoofdstuk 6.

Auditieve oefening

In langere woorden hoor je verschillende stukjes. In vliegreis hoor je vlieg en reis, in stadhuis stad en huis. Die stukjes noemen we klankgroepen. Welke twee klankgroepen hoor je in de volgende woorden?

ijskast - stofdoek - rugzak - oorbel - strafwerk - schoolkrant - fietspomp - buurvrouw - speelplaats - viltstift - nachtdienst - lastpost

Oefening 3

De woorden zijn:

briefkaart - klokhuis - oorbel - zakkam - kerkklok - vuurpijl - sneeuwbal

● Bladzijde 39

Bordles

Doel:

Introductie van het eerste gedeelte van het schema van de **luistervink**.

Materiaal:

bladzijde 39 van het werkboek

Introductie:

Welke 2 klankgroepen hoor je in het woord 'broodmes'?

De twee losse klankgroepen zijn eigenlijk woorden die elk wat betekenen. Ze hebben dus een eigen betekenis. Wie kan van die twee klankgroepen een tekening maken?

Wie kan er de woorden onder zetten?

Welke spellingregel moet je bij het eerste woord gebruiken?

Introduceer daarna het schema bovenaan bladzijde 39.

Laat daarna steeds een leerling een woord in klankgroepen verdelen en opschrijven. Bespreek de eerdergeleerde moeilijkheden en onderstreep die met een kleurkrijtje.

achtbaan sneeuwpop lichtblauw brandweer

blokfluit draaideur breinaald

Auditieve oefening

Moeilijke woorden om te verdelen in klankgroepen zijn woorden met twee dezelfde medeklinkers in het midden, zoals stampot ('stam-pot'), slaapplaats ('sla-plaats').

In deze oefening wordt aan deze woorden extra aandacht besteed door:

- a de betekenis van beide klankgroepen te accentueren
- b het verdelen in klankgroepen visueel te ondersteunen

Schrijf de volgende woorden op het bord:

brooddeeg - slaapplaats - plaaggeest - melkkan - stampot - strooppot -
druknop - fluittoon - kaasschaaf - grasspriet - loopplank - vuurrood -
muisstil - boottocht - toppunt - taalles

Laat telkens één leerling een woord oplezen, in klankgroepen verdelen en een streepje zetten tussen de klankgroepen. Vraag daarna of de leerling met elk woord een zin maakt:

bijvoorbeeld: | brooddeeg | - | brood | | deeg | -
 brood/deeg - ik maak brooddeeg

N.B. Ook bij het nabespreken van oefeningen op de volgende bladzijden met dit soort woorden blijft het visueel ondersteunen nodig.

Oefening 3

De woorden zijn:

zwem - fiets - school - melk.

● Bladzijde 40

Oefening 1

De woorden zijn: jaszak, schooldeur, huiswerk, stofdoek, schoolwerk, zakdoek, huisdeur, stofwolk.

Oefening 2

De woorden zijn: zakdoek - vrijdag - tuinslang - verfkwest - boomstam - taalboek - kniekous - speelgoed.

Oefening 3

In deze oefening zijn er verscheidene mogelijkheden, bijvoorbeeld: sneeuwbal/voetbal/balpen/baljurk, enzovoort.

Om de creativiteit van leerlingen naar voren te halen kunt u deze oefening klassikaal nabespreken.

Auditieve oefening

Laat de leerlingen het schema bovenaan bladzijde 39 voor zich nemen. Laat de volgende woorden in klankgroepen verdelen, terwijl hardop de stappen van het schema worden doorgenomen.

Laat daarna steeds een leerling het woord op het bord schrijven.

De woorden zijn:

meimaand - strijkplank - zeurkous - zoutpot - schiettent - kleurkrijt - kaarslicht - sneeuw wit - stampot.

● Bladzijde 41

Neem na deze bladzijde het *controledictee* af.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 5.☒.11

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 5.☐.11

● Bladzijde 42

Allereerst worden de begrippen **klinker** en **medeklinker** behandeld.

Kennis van deze begrippen -evenals van de begrippen korte en lange klank en tweetekenklank- is onmisbaar bij de behandeling van de regels van de luistervink (bijvoorbeeld: fontein), klinkerdief (bijvoorbeeld: kater) en verdubbelaar (bijvoorbeeld: knappe).

N.B. De ij is een apart geval, omdat deze in de spellingmethode tot de tweetekenklanken gerekend wordt.

Bordles

Doel:

De begrippen medeklinker en klinker (opnieuw) onder de aandacht brengen.

Introductie:

Wie kent het alfabet nog?

Laat een leerling het alfabet opzeggen terwijl het op het bord wordt geschreven. In het alfabet staan klinkers en medeklinkers. Onder de klinkers zet u een streepje.

Wat zijn nu de medeklinkers?

Geef even kort aandacht aan de *ij* als apart geval, laat de leerlingen daarna bladzijde 42 van het werkboek maken.

Auditieve oefening

Hoor je aan het eind van de eerste klankgroep een **medeklinker**, ja of nee?

blokfluit - breiwerk - stopverf - zakdoek - rijtuig - eiland - grasveld -
glijbaan - opnieuw - broekzak - meimaand

● Bladzijde 43

Auditieve oefening

Welke **medeklinker** hoor je aan het eind van de eerste klankgroep?

melkboer - rolschaats - uitslag - gifslang - voorhoofd - feestzaal - taalfout -
klokhuis - fietstas - veerboot - schuilplaats - optocht - wachtwoord -
jaszak - leerboek

● Bladzijde 44

Bordles

Doel:

Introductie van het begrip **tweetekenklank**.

Introductie:

Naast klinkers en medeklinkers bestaan er ook tweetekenklanken. Dit zijn ze (schrijf ze allemaal op het bord). Waarom heten deze tekens tweetekenklanken? Een tweetekenklank bestaat uit twee tekens, maar je spreekt ze uit als één klank. Dus 'oe' en niet o - e. Laat steeds een leerling een tweetekenklank lezen. Nu ga ik steeds twee woorden noemen.

In welk woord staat een tweetekenklank?

bus - buis	meid - met
stel - stoel	vis - vies
rijk - ruk	saus - zus
ruik - rek	ton - tuin

Auditieve oefening

Welke **tweetekenklank** hoor je in de eerste klankgroep?

woensdag	- diefstal	- duikbril
kleurdoos	- prijsvraag	- sauskom
reisgids	- zoutpot	- kruispunt
schiettent	- neushoorn	- broekzak

● Bladzijde 45

Auditieve oefening

Wat staat er aan het eind van de eerste klankgroep? Is dat een **medeklinker** of een **tweetekenklank**?

augurk - kalkoen - fontein - niemand - leerling

● Bladzijde 46

Op deze bladzijde wordt de leerlingen geleerd dat er woorden zijn die samengesteld zijn uit twee *betekenisvolle* stukken (klankgroepen) zoals bijvoorbeeld: lucht-reis, maar dat er ook woorden zijn, waarvan de klankgroepen afzonderlijk *geen betekenis* hebben, zoals bijvoorbeeld: gor-dijn.

Dit onderscheid is belangrijk om de juiste weg in het schema (van de *luistervink* • *klinkerdief* • *verdubbelaar*) te vinden en zo tot een juiste schrijfwijze van die woorden te komen.

Voor woorden bestaande uit betekenisvolle klankgroepen geldt dat de regels die eerder geleerd zijn, toegepast moeten worden.

Bij klankgroepen zonder betekenis komen daar andere regels bij, namelijk die van de luistervink, de klinkerdief, de verdubbelaar.

Bordles

Doel:

De leerlingen het verschil duidelijk maken tussen klankgroepen met en zonder betekenis.

Materiaal:

bladzijde 46 van het werkboek.

Introductie:

Kijk eens bovenaan bladzijde 46. We gaan het schema uitbreiden.

Tot nu toe hebben we lange woorden geschreven die bestaan uit twee klankgroepen met betekenis.

Nu moeten we ook woorden leren schrijven waarvan niet allebei de klankgroepen betekenis hebben, kijk maar op het bord:

2 klankgroepen	2 klankgroepen
met betekenis	zonder betekenis
brei - naald	kal - koen
zak - kam	au - gurk
drie - hoek	ont - bijt

Leg uit dat in het eerste rijtje zowel de eerste als de tweede klankgroep betekenis heeft en in het tweede rijtje niet.

Geef de leerlingen daarna de volgende woorden op en laat ze aangeven in welk rijtje de woorden thuishoren:

handschoen - strafwerk - eekhoorn - prinses - framboos - schuurdeur - vijftien - schoorsteen.

Oefening 1

Het verdient aanbeveling om de woorden eerst auditief in klankgroepen te laten verdelen.

Auditieve oefening a

Luister goed naar de volgende woorden. Welke klankgroepen zijn er?

In welke woorden hebben beide klankgroepen **betekenis**?

weiland - tuinman - gordijn - huisdeur - niemand - speelplaats - prinses - kerkklok - prijsvraag - fornuis - zakdoek - taalles - framboos - vuurrood - zeepdoos - taartschep - soldaat - zoutpot

N.B. Laat de woorden steeds opschrijven, zodat het verdelen in klankgroepen van moeilijke woorden als 'kerkklok' visueel ondersteund wordt.

Oefening 2

De nieuwe woorden zijn:

gordijn - prinses - framboos - soldaat - ontbijt - partij - dinsdag - fornuis - fontein - marmot.

Auditieve oefening b

In welk woord hebben alle klankgroepen **betekenis**?

antwoord	fluittoon	soldaat	muisstil
kerkklok	niemand	kalkoen	vuurrood
wenkbrauw	schiettent	grasspriet	fornuis

● **Bladzijde 47**

Op deze bladzijde wordt een aantal nieuwe vakken van het schema behandeld. Voordat met deze bladzijde gestart wordt, moet de leerling het schema, dat in het werkboek gevoegd is, erbij pakken.

Bordles

Doel:

De leerlingen vertrouwd maken met een deel van het schema van de **luistervink • klinkerdief • verdubbelaar**.

Introductie:

We gaan nu werken met het grote schema van de 'luistervink • klinkerdief • verdubbelaar'. Met een aantal vakken hebben we op de vorige bladzijden al kennis gemaakt.

We gaan nu met woorden het schema doorlopen tot en met deze vakken (wijs de vakken **medeklinker** en **tweetekenklank** aan).

We beginnen met 'bloedworst'.

- 1 Verdeel het woord in klankgroepen: bloed - worst
- 2 Hebben alle losse klankgroepen betekenis? Ja

'dinsdag'.

- 1 Verdeel het woord in klankgroepen: dins - dag
- 2 Hebben alle losse klankgroepen betekenis? Nee
- 3 Wat hoor je aan het eind van de eerste klankgroep? medeklinker

Doe hetzelfde met:

eekhoorn - handdoek - marmot - niemand - strooppot.

Auditieve oefening

Verdeel elk woord in klankgroepen en zeg daarna welke klank aan het einde van de eerste klankgroep staat.

niemand - marmot - portier - boeken - neuzen - kelner - liever - kleuter - stempel.

● Bladzijde 48

Op deze bladzijde wordt de regel van de **luistervink** geïntroduceerd.

Bordles

Doel:

De leerlingen kennis laten maken met de regel van de luistervink.

Introductie:

Selecteer een aantal woorden uit woordenlijst IV in hoofdstuk 6 en behandel deze woorden op dezelfde wijze als in de bordles bij bladzijde 47. Laat de leerlingen de woorden op het bord schrijven en de regel van de luistervink toepassen.

N.B. Weliswaar moeten de leerlingen goed luisteren om de woorden te kunnen schrijven, maar ze moeten daarnaast ook aan de eerder geleerde regels denken. Voorbeeld: aardbei en niet aartbij.

● Bladzijde 49

Oefening 2

Het woord onder de pijl is: portier.

Oefening 4

De nieuwe woorden zijn:

1. dakpan 2. dolfin 3. muisstil 4. kalkoen 5. augurk 6. kerstfeest 7. kompas

Na oefening 4 wordt een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee is opgenomen in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 5. ☒ 12

☐ *Verrijkingsstof:* bladzijde 5. ☐ 12

● Bladzijde 50

Oefening 1

De dieren zijn: 1. schildpad 2. ringslang 3. bromvlieg 4. marmot 5. goudvis
6. wasbeer 7. luipaard 8. eekhoorn 9. kruisspin 10. vleermuis

Oefening 2

De woorden zijn:

1. vliegtuig 2. boomstam 3. dakraam 4. gordijn 5. deurknop
6. huisdeur/voordeur/ingang 7. goudvis 8. fontein 9. tuinman/buurman
10. tuinslang 11. eekhoorn 12. schoorsteen

● Bladzijde 51

Auditieve oefening

Verdeel de woorden in klankgroepen.

Bij welke woorden geldt de regel van de **luistervink** en waarom?

konijn - fontein - scholen - karton - dinsdag - jager - vogel - niemand - iemand - ruzie.

Oefening 1

De luistervink-woorden zijn:

1. schoorsteen 2. gordijn 3. dolfin 4. fontein 5. fornuis 6. soldaat 7. vleermuis

Op deze bladzijde wordt het onderdeel IV 'KLANKGROEPEN • LUISTERVINK' afgesloten met een *einddictee*.

Het einddictee is te vinden in paragraaf 5.3.

3.6.3 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

EXTRA STOF

☒ NOG EEN KEER

(bladzijde 5. ☒.2 t/m 5. ☒.12)

Algemeen

Aan ieder controledictee uit het werkboek is een bladzijde met herhalingsstof gekoppeld. De herhalingsstof kan worden aangeboden wanneer een leerling de aangeboden leerstof niet beheerst, dat wil zeggen het controledictee niet voor 80% of meer goed maakt. De herhalingsstof bestaat uit oefenstof met betrekking tot een bepaalde moeilijkheid die in het werkboek is behandeld.

Met uitzondering van de herhalingsstof die gekoppeld is aan de categorie au • ou begint iedere bladzijde met een auditieve oefening. Deze auditieve oefening sluit aan bij de leerstof op de desbetreffende bladzijde herhalingsstof.

I CH(T)

● Bladzijde 5. ☒.2

(na controledictee bladzijde 6 van het werkboek).

Auditieve oefening

Schrijf alleen de woorden op waarin je een **korte klank** hoort.
toch - laag - zich - nacht - boos - zucht - vies - gracht - bocht.

Oefening 1

De woorden in geheimschrift zijn:

kracht	vocht
vacht	ach
toch	vracht
bocht	tocht

Oefening 4

Onder de pijl komt 'kracht' te staan.

● Bladzijde 5. ☒.3

(na controledictee bladzijde 8 van het werkboek).

Auditieve oefening

Hoeveel **cht**-woorden weet je die beginnen met:

k (bijvoorbeeld kocht)
z (bijvoorbeeld zacht)
v (bijvoorbeeld vecht)

Hoeveel **gt**-woorden weet je die beginnen met: w, z, v?

Laat een leerling deze woordjes op het bord schrijven, eventueel daarna nog op een blaadje.

Attendeer steeds op de korte, lange of tweetekensklank.

Oefening 1

De goede zinnen zijn:

1. Ik aai de poes zacht.
2. De man staat op wacht.
3. De hond jaagt op de haas.
4. Hij heeft een klacht over zijn nieuwe fiets.
5. De vracht komt met de bus.

● Bladzijde 5. ☒.4

(na controledictee bladzijde 10 van het werkboek).

Auditieve oefening

Schrijf je het woord met **g, ch, gt** of **cht**?

zegt - pech - zucht - ligt - droog - jacht - och - weeg

Laat de leerling vertellen waarom je het zo schrijft.

Oefening 4

De goede zinnen zijn:

1. Er ligt een boot in de gracht.
2. Het licht is uit, nu zie ik niets meer.
3. Wat een pech dat jij niet houdt van die vrucht.
4. Schrijf jij links of rechts?

II AU • OU

● Bladzijde 5. ☒.5

(na controledictee bladzijde 20 van het werkboek).

Oefening 3

De goede au-woorden zijn:

1. nauw	2. flauw	3. lauw
4. blauw	5. kauw	6. gauw

Oefening 4

Rebus:

De pauw is mooi.

De klauw van de kat/poes.

Doe niet zo flauw.

● Bladzijde 5. ☒.6

(na controledictee bladzijde 22 van het werkboek).

● Bladzijde 5. ☒.7

(na controledictee bladzijde 24 van het werkboek).

Oefening 2

De au/ou-woorden zijn:

1. stout
2. flauw
3. woud
4. goud
5. rauw
6. lauw/koud
7. oud
8. blauw
9. fout

● **Bladzijde 5. ☒.8**

(na controledictee bladzijde 29 van het werkboek).

Auditieve oefening

Steek je hand op wanneer je een woord hoort dat op **uw** eindigt:

duw - vuur - scheur - schuw - rul - uw - guur - nu - schuur -
ruw - duur - sluw

Oefening 2

De puzzelwoorden zijn:

1. sluw 2. ruw 3. uw 4. duw 5. schuw

● **Bladzijde 5. ☒.9**

(na controledictee bladzijde 31 van het werkboek).

Auditieve oefening

Zeg telkens welk woord *niet* in het rijtje hoort en waarom niet:

leeuw	- keel	- heel
spreeuw	- veel	- geeuw
deel	- steel	- meeuw
geel	- sneeuw	- meel
uw	- eeuw	- spreeuw

Oefening 2

De woorden zijn:

leeuw - sluw - sneeuw - ruw - spreeuw - geeuw - duw - meeuw.

● **Bladzijde 5. ☒.10**

(na controledictee bladzijde 33 van het werkboek).

Auditieve oefening

Welke klanken hoor je in de volgende woorden?

(N.B. De combinaties uw, eeuw, ieuw worden als één geheel uitgesproken)

nieuw - wiel - meeuw - sluw - meel - kieuw - kiel - spreeuw - nieuws -
hiel - scheel - muur - duw

Oefening 2

De woorden zijn:

1. duw 2. schreeuw 3. kieuw 4. leeuw 5. geeuw 6. nieuws 7. geel 8. sluw

IV KLANKGROEPEN • LUISTERVINK

● Bladzijde 5. ☒.11

(na controledictee bladzijde 41 van het werkboek).

Auditieve oefening

Laat de leerlingen het schema uit het werkboek erbij nemen.

Laat de volgende woorden in klankgroepen verdelen, terwijl hardop de stappen van het schema worden doorgenomen. Laat daarna steeds een leerling het woord op het bord schrijven.

De woorden zijn:

meimaand - strijkplank - zeurkous - zoutpot - schiettent - kleurkrijt -
kaarslicht - sneeuwwit - stampot.

Oefening 2

De v-woorden zijn:

voet - voor - vlieg - veer.

Oefening 3

De lange woorden zijn:

1. echtpaar 2. dichtbij 3. slotgracht 4. zeiljacht 5. luchtreis 6. nachthemd
7. dichtdoen 8. lachfilm 9. luchtmacht 10. stoplicht

Oefening 4

De zinnen zijn:

Ik vraag een voetbal.

Mijn moeder is huisvrouw.

De vuurpijl vliegt de lucht in.

● Bladzijde 5. ☒.12

(na controledictee bladzijde 49 van het werkboek).

Auditieve oefening

Verdeel elk woord in klankgroepen en zeg daarna welke klank aan het einde van de eerste klankgroep staat.

niemand - marmot - portier - boeken - neuzen - kelner - liever -
kleuter - stempel

Herhaal het stukje van het schema met de luistervink.

Oefening 1

De woorden zijn:

partij - moeras - kantoor - oorlog - iemand - landbouw/bouwland - denkfout -
vouwfiets - oerwoud - ijskoud - augurk.

Oefening 2

De woorden waarvan de klankgroepen geen duidelijke betekenis -naar het hele woord toe- hebben, zijn:

prinses, marmot, soldaat, moeras, iemand, augurk, gordijn, niemand.

3.6.4 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

EXTRA STOF

☐ NET IETS MEER

(bladzijde 5. ☐.2 t/m 5. ☐.12)

Algemeen

Aan ieder controledictee uit het werkboek is een bladzijde met verrijkingsstof gekoppeld. Indien een leerling het controledictee met betrekking tot de aangeboden moeilijkheid voor 80% of meer goed maakt, kan deze extra stof worden aangeboden. De stof gaat over hetzelfde spellingprobleem, maar de moeilijkheidsgraad van de oefeningen ligt iets hoger dan in het werkboek.

Creativiteit moet worden aangemoedigd. Dit geldt ook voor oefeningen waarbij zelf zinnen gemaakt moeten worden. Van de reeds behandelde woorden mag verwacht worden dat ze goed geschreven worden.

Indien het controledictee door *alle* leerlingen beheerst wordt, kan direct met het werkboek worden verdergegaan en kan de herhalings- en verrijkingsstof dus worden overgeslagen.

I CH(T)

● Bladzijde 5. 田.2

(na controledictee bladzijde 6 van het werkboek).

Oefening 1

De volgorde van de woorden moet zijn:

jacht - zacht - nacht - dacht - zucht - vlucht - lacht - gracht.

● Bladzijde 5. 田.3

(na controledictee bladzijde 8 van het werkboek).

Oefening 2

Bij deze oefening zijn meer mogelijkheden

och - toch - tocht

ach - acht - lacht of ach - lach - lacht

echt - recht - rechts

ucht - lucht - vlucht

● Bladzijde 5. 田.4

(na controledictee bladzijde 10 van het werkboek).

Oefening 1

De woorden uit de letterpuzzel zijn:

↕	echt	↔	zegt/zeg	tocht/toch
	zich		ligt/lig	ach/acht
	nicht		och	nacht/acht/ach
	pech		kocht	lag
	zucht			droog

II AU • OU

● Bladzijde 5. 田.5

(na controledictee bladzijde 20 van het werkboek).

Oefening 1

Van de letters in de vakjes kun je het woord 'klauw' maken.

Oefening 2

De au-woorden zijn:

1. gauw 2. blauw 3. nauw 4. rauw 5. dauw 6. au 7. saus 8. lauw 9. klauw
10. flauw

● Bladzijde 5. 田.6

(na controledictee bladzijde 22 van het werkboek).

● Bladzijde 5. 田.7

(na controledictee bladzijde 24 van het werkboek).

III Uw • EEUW • IEUW

● Bladzijde 5. 田.8

(na controledictee bladzijde 29 van het werkboek).

Oefening 1

De volgorde van de zinnen is:

7 - 4 - 1 - 3 - 8 - 5 - 6 - 2.

De uw-woordjes staan in de volgende zinnen:

1. duw 3. ruw 4. schuw 6. uw 8. sluw

● Bladzijde 5. 田.9

(na controledictee bladzijde 31 van het werkboek).

Oefening 2

Het woord dat met de letters uit de rondjes gemaakt kan worden is 'sneeuw'.

Oefening 3

Rebus: Een eeuw is 100 jaar.

De spreekw vliegt naar de boom.

● Bladzijde 5. 田.10

(na controledictee bladzijde 33 van het werkboek).

IV KLANKGROEPEN • LUISTERVINK

● Bladzijde 5. 田.11

(na controledictee bladzijde 41 van het werkboek).

Oefening 1

De leerlingen moeten zelf zinnen maken.

Het doel hiervan is dat de spelling gaat functioneren in het spontaan schriftelijk taalgebruik.

Oefening 2

De woorden zijn:

veld - fiets - film - vis - vuur - feest - hoofd - verf - vlieg - vlees.

● Bladzijde 5. 田.12

(na controledictee bladzijde 49 van het werkboek).

Oefening 1

De menu's zijn:

preisoep bloemkool met rookworst roomijs	plak zalm stampot met spek ijstaart	kip in de pot zuurkool met ham stoofpeer met slagroom
slakken kalfsvlees met friet smeltkaas op brood	smeerkaas op brood zeewolf in deeg ijs met fruit	lamssoep tong met rijst handpeer

3.6.5 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

KEUZESTOF

☒ MEER EN WEER

(bladzijde 5. ☒.2 t/m 5. ☒.11)

In onderdeel '☒ Meer en weer' van het kopieerblok worden alle geleerde woorden van niveau 1 t/m 5 door elkaar aangeboden.

Allereerst worden de moeilijke niet-samengestelde woorden behandeld met spellingcategorieën van niveau 1 t/m 5, vervolgens samengestelde woorden met moeilijkheden van niveau 1 t/m 4. Het onderdeel wordt afgesloten met samengestelde woorden met de spellingcategorieën die op niveau 5 zijn behandeld (zie ook paragraaf 3.3.3-3.4 en 3.5).

● Bladzijde 5. ☒.2

Herhaal eventueel de begrippen korte en lange klank (zie paragraaf 3.6.2 klankgroepen • luistervink).

Oefening 2

De slang ziet er als volgt uit:

paus - saus - snauwt - trouwt - touw - woud - dauw - wou.

● Bladzijde 5. ☒.3

Oefening 2

Van de letters in de hokjes kun je 'schreeuwt' maken.

● Bladzijde 5. ☒.4

Herhaal eventueel de regel die voor aai • ooi • oei-woorden geldt (zie paragraaf 3.6.2 van niveau 4).

● **Bladzijde 5. ☒.5**

Herhaal, indien nodig, voor oefening 3 de plaagletter-regel (zie paragraaf 3.6.2 van niveau 4).

Ga ook na of de leerlingen de d • t-regel nog kennen (zie paragraaf 3.6.2 van niveau 4).

● **Bladzijde 5. ☒.6**

Oefening 1

De woorden zijn:

armband - hoofdstad - zwembad - grasveld - doodstil - melktand -
broodplank - schoolbord - handschoen.

● **Bladzijde 5. ☒.7**

Herhaal eventueel de regel voor uw • eeuw • ieuw-woorden (zie paragraaf 3.6.2 van niveau 5).

● **Bladzijde 5. ☒.8**

Oefening 2

De woorden zijn:

spoorloos - oorbel - karton - eekhoorn - handpeer - veertien - gordijn - prinses -
brandweer

Oefening 3

Herhaal eventueel de regel van de luistervink nog eens (zie paragraaf 3.6.2 van niveau 5).

● **Bladzijde 5. ☒.9**

Ga na of de leerlingen de regel van de ch(t)woorden nog kennen (zie paragraaf 3.6.2 van niveau 5).

Oefening 2

De woorden zijn:

kleur - veer - voor - weer - deur - hoorn.

Oefening 3

De woorden zijn: zoutvat, prinses, oudjaar, buurvrouw, kapstok, trouwdag,
fornuis, rauwkost

Het woord dat in de hokjes komt te staan is 'zeurkous'.

● Bladzijde 5. ☒.10

Oefening 2

De woorden zijn:

pot - film - verf - muis - bank - dag - broek - fiets - zak - reis - nieuw - tocht.

● Bladzijde 5. ☒.11

Oefening 1

Onder de pijl komt 'slootkant' te staan.

Oefening 2

Wijs de leerlingen er - indien nodig - op dat ze op de betekenis moeten letten.

Na oefening 2 wordt het *totaal dictee* afgenomen, waarmee '☒ Meer en weer' van het kopieerblok wordt afgesloten.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.3.

4 Evaluatie

4.1 Evaluatie (algemeen)

Om planmatig te kunnen werken worden regelmatig de vorderingen van de leerlingen geëvalueerd en verwerkt in een **leerlingvolgsysteem**. Voor een beschrijving hiervan wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van de Algemene Inleiding.

4.2 Evaluatie op niveau 5

De evaluatie op niveau 5 gebeurt natuurlijk in de eerste plaats door het dagelijkse werk van de leerlingen te controleren.

De leerkracht dient wat betreft het foutloos schrijven als voorbeeld voor de leerlingen. Een zorgvuldige correctie is erg belangrijk.

In het werkboek wordt regelmatig verwezen naar **controledictees** die zijn opgenomen in paragraaf 5.2. Zo wordt gecontroleerd of de spellingstof van de voorgaande bladzijden voldoende beheerst wordt.

Zo nodig kan extra oefenstof worden aangeboden. Aan elk controledictee is daarom een bladzijde herhalingsstof gekoppeld, die te vinden is in '☒ Nog een keer' van het kopieerblok.

Blijkt na een tweede afname van het controledictee dat de herhalingsstof nog onvoldoende oefening heeft geboden, dan kunnen verdere suggesties voor oefening gevonden worden in paragraaf 3.3.4 van de Algemene Inleiding.

Indien een leerling het controledictee voldoende maakt, maar moet wachten op de volgende groepsinstructie, kan '☐ Net iets meer' worden aangeboden. Ook deze is opgenomen in het kopieerblok. Bij de controledictees in paragraaf 5.2. staat steeds aangegeven welke bladzijde uit '☒ Nog een keer' respectievelijk '☐ Net iets meer' hierbij aansluit.

Bij de controledictees worden meestal losse woorden gedikteerd en soms hele zinnen. De eigenlijke beoordeling van de zinnendictees vindt plaats door correctie van onderstreepte woorden. Daarnaast kan bij die dictees bijvoorbeeld gekeken worden of de leerling geen woorden vergeet, of hij/zij hoofdletters en punten gebruikt en met de overige (eenvoudige) woorden nog fouten maakt.

De vier delen van niveau 5 worden elk afgesloten met een **einddictee** (zie paragraaf 5.3). Maakt een leerling hierbij 80% of meer van de woorden goed, dan mag men er vanuit gaan dat de desbetreffende spellingcategorie voldoende beheerst wordt. Is dat niet het geval, dan zal men de herhalingsstof moeten aanbieden of moeten aanvullende maatregelen overwogen worden waarvoor verwezen wordt naar hoofdstuk 3 van de Algemene Inleiding.

Het onderdeel '☒ Meer en weer' wordt afgesloten met een **totaaldictee** dat uit samengestelde woorden bestaat.

4.2.1 Overzicht van de registratieformulieren.

Om op grond van de evaluatie de juiste maatregelen te kunnen nemen, zijn voor de instaptoets **foutenanalyseformulieren** ontwikkeld.

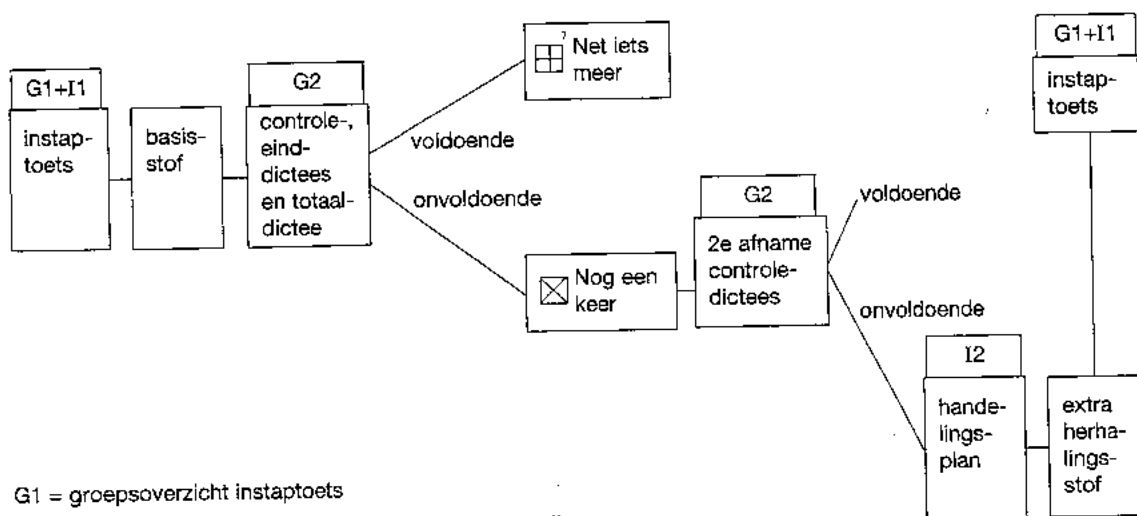
De registratie kan zowel op *groepsniveau* als op het *niveau van de individuele leerling* plaatsvinden.

Naast een groepsoverzicht voor de instaptoets is er een individueel analyseformulier (zie voorbeeld in paragraaf 5.1.2).

Om de registratie van de controle-, einddictees en het totaal dictee bij te kunnen houden is voor niveau 5 ook een groepsoverzicht opgenomen (zie voorbeeld in paragraaf 5.3). Bovendien is voor een leerling die uitvalt op niveau 5 een individueel handelingsplanformulier ontwikkeld. Hierop kan onder meer worden aangegeven welke extra herhalingsstof de leerling aangeboden heeft gekregen (zie voorbeeld in paragraaf 5.3). Uitgewerkte voorbeelden kunt u vinden in de Algemene Inleiding (paragraaf 4.3.2.2).

Als het hele werkboek van niveau 5 is behandeld, kan tenslotte de instaptoets, in dit geval wellicht uitstaptoets, weer worden afgenomen. Behaalt een leerling daarop een voldoende resultaat, dan kan hij/zij verder met niveau 6. Is het resultaat onvoldoende of twijfelachtig, dan beginnen we opnieuw met een analyse van de beginsituatie of we gaan over tot de aanvullende maatregelen.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

G1 = groepsoverzicht instaptoets

G2 = groepsoverzicht controle-, einddictees en totaal dictee

I1 = analyseformulier instaptoets voor de individuele leerling

I2 = handelingsplanformulier voor de individuele leerling

5 Toets en dictees

5.1 Instaptoets niveau 5

Niveau 5

A-versie

springtouw	1. Voor mijn verjaardag kreeg ik een mooi springtouw.
nicht	2. Morgen komt mijn nicht.
klauw	3. Een tijger heeft een scherpe klauw.
duw	4. Hij gaf mij een duw.
handdoek	5. Geef mij eens een schone handdoek!
gracht	6. Het huis staat aan de gracht.
flauw	7. Doe niet zo flauw.
eeuw	8. Een eeuw is honderd jaar.
vrouw	9. Geen man, maar een vrouw.
vrucht	10. Een peer is een vrucht.
vuurrood	11. Wat zie jij vuurrood!
oud	12. Opa is al heel oud.
nieuw	13. Zijn jouw schoenen nieuw?
echt	14. Is dat echt waar?
kalkoen	15. We eten met kerst kalkoen.
schuw	16. Dat dier is erg schuw.
pauw	17. Er loopt een pauw door de tuin.
tocht	18. Jij zit daar op de tocht.
niemand	19. Er is niemand aanwezig.
schreeuw	20. Zij gaf een schreeuw van schrik.

Niveau 5

B-versie

goudvis	1. In de kom zwom een goudvis.
dicht	2. Doe de deur dicht.
gauw	3. Kom gauw binnen.
sluw	4. Een vos is een sluw dier.
boottocht	5. Wij maken morgen een boottocht.
acht	6. Ik kom om acht uur.
hout	7. De bank is van hout.
leeuw	8. Hij brult als een leeuw.
blauw	9. Haar ogen zijn blauw.
lucht	10. De lucht is bewolkt.
kaasschaaf	11. Geef mij de kaasschaaf eens aan.
touw	12. Ik heb een lang touw nodig.
nieuws	13. Heb jij het nieuws al gehoord?
recht	14. Niet krom, maar recht.
dolfijn	15. In de zee zwemt een dolfijn.
ruw	16. Niet glad, maar ruw.

saus	17. We eten vis met saus.
bocht	18. De weg maakt een bocht.
iemand	19. Is daar iemand?
sneeuw	20. Zij speelt in de sneeuw.

5.1.1 Scoring, registratie, interpretatie instaptoets niveau 5

Om de scoring en interpretatie van de fouten te vergemakkelijken, zijn per dictee, zowel voor de A- als de B-versie, foutenanalyseformulieren ontwikkeld: één voor de individuele leerling en één voor de hele groep.

De formulieren zijn opgenomen in het kopieerblok.

Op het *individuele formulier* (zie voorbeeld op de volgende bladzijde) worden alleen de fout geschreven woorden genoteerd. Voor elk woord staat aangegeven welke spellingcategorie het vertegenwoordigt. Bij het analyseren van de fouten kan omcirkeld worden of het om een categorie- of een andere fout gaat. Wanneer er in een woord zowel een categoriefout als een andere fout staat, geldt alleen de categoriefout als fout. Een woord kan dus slechts eenmaal fout zijn. Vervolgens kan per leerling het aantal goed geschreven woorden worden bepaald, waaruit geconcludeerd kan worden of een niveau beheerst (minstens 80% goed) wordt. Naast een niveaubepaling biedt het formulier gelegenheid tot een kwalitatieve analyse van de afzonderlijke categorieën.

Aan de hand daarvan kan beslist worden of oefenstof met betrekking tot een bepaalde categorie gewenst is. Op het *groepsoverzicht* (zie het voorbeeld op bladzijde 57 van deze handleiding) kan zowel de mate van beheersing van het totale niveau als van de afzonderlijke categorieën worden genoteerd. Een niveau wordt voldoende beheerst als 80% of meer van de woorden correct geschreven wordt.

Bij 60-80% is sprake van twijfelachtige beheersing en bij minder dan 60% van onvoldoende beheersing.

5.1.2 Registratieformulieren instaptoets niveau 5

Spelling in de lift Plus

analyseformulier - instaptoets niveau 5 A-versie

Naam:

Groep:

Datum:

woord	fout	cat. 16 (5)	cat. 17 (5)	cat. 18 (5)	cat. 19 (5)	Opmerkingen
1. springtouw					C A	
2. nicht		C A				
3. klauw			C A			
4. duw				C A		
5. handdoek					C A	
6. gracht		C A				
7. flauw			C A			
8. eeuw				C A		
9. vrouw			C A			
10. vrucht		C A				
11. vuurrood					C A	
12. oud			C A			
13. nieuw				C A		
14. echt		C A				
15. kalkoen					C A	
16. schuw				C A		
17. pauw			C A			
18. tocht		C A				
19. niemand					C A	
20. schreeuw				C A		

	totaal	beheersing
Aantal woorden	5	20
Aantal fout	C A	C A
Aantal goed		
80%-drempelwaarde	4	16
60%-drempelwaarde	3	12

Categorieomschrijving: Cat. 16: ch(t)

Cat. 17: au • ou

Cat. 18: uw • eeuw • ieuw

Cat. 19: klankgroepen • luistervink

C: categoriefout

A: andere fout

80% of meer:

voldoende beheersing

60-80%:

twijfelachtige beheersing

minder dan 60%:

onvoldoende beheersing

Spelling in de lift Plus Groepsoverzicht instaptoetsen

Groep:		datum: kleur: *)		datum: kleur: *)		datum: kleur: *)		datum: kleur: *)	
namen		80%-drempelwaarde		60%-drempelwaarde		niveau 1 - totaal		niveau 1 - totaal	
		16	6	12	5	C 1: medeklinkers	C 1: medeklinkers		
		5	3	5	3	C 2: korte en lange klanken	C 2: korte en lange klanken		
		5	4	5	4	C 3: tweetekensklanken	C 3: tweetekensklanken		
		16	2	12	1	niveau 2 - totaal	niveau 2 - totaal		
		5	3	5	3	C 4: mkm-eenvoudig	C 4: mkm-eenvoudig		
		3	3	3	3	C 5: mkm	C 5: mkm		
		6	2	6	2	C 6: mkm-moeilijk	C 6: mkm-moeilijk		
		12	5	12	5	C 7: mkm	C 7: mkm		
		16	6	12	5	niveau 3 - totaal	niveau 3 - totaal		
		3	4	3	4	C 8: drie of meer medeklinkers	C 8: drie of meer medeklinkers		
		3	3	3	3	C 9: ng • nk	C 9: ng • nk		
		3	3	3	3	C10: f • v	C10: f • v		
		3	2	3	2	C11: s • z	C11: s • z		
		16	4	12	3	niveau 4 - totaal	niveau 4 - totaal		
		4	4	4	4	C12: aal • ooi • oei	C12: aal • ooi • oei		
		3	3	3	3	C13: eer • oor • eur	C13: eer • oor • eur		
		4	4	4	4	C14: d • t	C14: d • t		
		4	3	4	3	C15: ei • ij	C15: ei • ij		
		16	4	12	3	niveau 5 - totaal	niveau 5 - totaal		
		4	4	4	4	C16: ch(t)	C16: ch(t)		
		3	3	3	3	C17: au • ou	C17: au • ou		
		3	3	3	3	C18: uw • eeuw • leuw	C18: uw • eeuw • leuw		
		4	4	4	4	C19: klankgroepen • luistervink	C19: klankgroepen • luistervink		
		16	6	12	5	niveau 6 - totaal	niveau 6 - totaal		
		5	5	5	5	C20: kop- en staartstukken	C20: kop- en staartstukken		
		3	3	3	3	C21: klinkerdief 1	C21: klinkerdief 1		
		4	4	4	4	C22: verdubbelaar 1	C22: verdubbelaar 1		
		16	6	12	5	niveau 7 - totaal	niveau 7 - totaal		
		3	3	3	3	C23: klinkerdief • verdubbelaar 2	C23: klinkerdief • verdubbelaar 2		
		2	2	2	2	C24: verkleinwoorden	C24: verkleinwoorden		
		3	3	3	3	C25: moeilijke meervouden	C25: moeilijke meervouden		
		4	4	4	4	C26: ie = i	C26: ie = i		
		16	4	12	3	niveau 8 - totaal	niveau 8 - totaal		
		3	3	3	3	C27: moeilijke letters	C27: moeilijke letters		
		4	4	4	4	C28: moeilijke uitgangen	C28: moeilijke uitgangen		
		6	6	6	6	C29: leenwoorden	C29: leenwoorden		
		2	2	2	2	C30: moeilijke Nederlandse woorden	C30: moeilijke Nederlandse woorden		

80% of meer: voldoende beheersing

60-80%: twijfelachtige beheersing

minder dan 60%: onvoldoende beheersing

*) A- of B-versie

5.2 Controledictees

WERKBOEK

DICTEES BIJ I CH(T)

● *Controledictee na bladzijde 6*

- ☒ Herhalingsstof: bladzijde 5. ☒ .2
☐ Verrijkingsstof: bladzijde 5. ☐ .2

1. Het was al nacht toen ze thuiskwamen.
2. Doe het raam eens dicht!
3. Lach eens voor de foto!
4. Met een zucht legde hij het boek weg.
5. Och, wat een leuke hond is dat!
6. Rob vecht met Rick om de bal.
7. Hoog in de lucht zie ik een zweefvliegtuig.
8. Wat stelt zij zich aan met dat wondje!
9. Er wacht iemand op mij.
10. Deze vrucht smaakt heerlijk.

Schrijf op:

nacht
dicht
lach
zucht
och
vecht
lucht
zich
wacht
vrucht

● *Controledictee na bladzijde 8*

- ☒ Herhalingsstof: bladzijde 5. ☒ .3
☐ Verrijkingsstof: bladzijde 5. ☐ .3

1. Hij zegt het voor.
2. Dacht je echt dat ik je zou verraden?
3. De man zocht naar zijn portemonnee.
4. Als je daar naar rechts gaat, zie je de bushalte.
5. Wat goed dat je dat vraagt!
6. In de zomer wordt het al vroeg licht.
7. De postbode bracht een pakje.
8. Hij buigt voor het publiek.
9. Het is ècht waar, wat ik je vertel!
10. De kip legt een ei.

Schrijf op:

zegt
dacht
zocht
rechts
vraagt
licht
bracht
buigt
echt
legt

● *Controledictee na bladzijde 10*

- ☒ Herhalingsstof: bladzijde 5. ☒ .4
☐ Verrijkingsstof: bladzijde 5. ☐ .4

1. Wat heb jij een pech!
2. Hij zaagt de plank door.
3. Niet recht, maar krom.
4. Het meisje had een lange vlecht.
5. Ligt hij al in bed?
6. Toch ga ik op reis.
7. Drink je glas eens leeg.
8. De lucht is blauw.
9. Hij springt in de gracht.
10. Wie niet waagt die niet wint.

Schrijf op:

pech
zaagt
recht
vlecht
ligt
toch
leeg
lucht
gracht
waagt

● *Controledictee na bladzijde 20*

- ☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 5. ☒ .5
☒ *Verrijkingstof:* bladzijde 5. ☒ .5

1. Ik vind blauw een mooie kleur.
2. Kun je gauw voor mij een brood halen?
3. Doe niet zo flauw!
4. De paus draagt de mis op.
5. Snauw jij wel eens tegen een ander kind?
6. Vlees kun je beter niet rauw eten.
7. Au! riep opa, toen Ben op z'n teen ging staan.
8. 's Morgens ligt er dauw op het gras.
9. Zijn gezicht zag grauw van moeheid.
10. De leeuw gaf de welp een duwtje met haar klauw.

Schrijf op:

blauw
gauw
flauw
pauw
snauw
rauw
au
dauw
grauw
klauw

● *Controledictee na bladzijde 22*

- ☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 5. ☒ .6
☒ *Verrijkingstof:* bladzijde 5. ☒ .6

Schrijf de hele zin op:

1. Ik bouw een hut van hout.
2. Als ik jou was, zou ik maar naar bed gaan.
3. Het is wel koud in jouw huis!
4. Ik hou van zout op mijn ei.
5. Zijn vrouw heeft een hart van goud.

● *Controledictee na bladzijde 24*

- ☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 5. ☒ .7
☒ *Verrijkingstof:* bladzijde 5. ☒ .7

1. Er zit een fout in het breiwerk.
2. Ik vind het niet erg dat mijn soep lauw is.
3. De saus smaakte heerlijk.
4. Het hondje zat te rillen van de kou.
5. Mijn laarzen zijn te nauw.
6. Je bent stout! zei Fatima tegen haar pop.
7. Leg eens een knoop in dat touw.
8. Ik wou dat ik kon vliegen.
9. De pauw laat trots zijn veren zien.
10. Is dat jouw tas?

Schrijf op:

fout
lauw
saus
kou
nauw
stout
touw
wou
pauw
jouw

● *Controledictee na bladzijde 29*

- ☒ Herhalingsstof: bladzijde 5. ☒ .8
☐ Verrijkingsstof: bladzijde 5. ☐ .8

1. Bob duwt Said op zijn kar vooruit.
2. Die jas is heel duur.
3. De egel is een schuw dier.
4. Houd je stuur goed vast!
5. Een vos is sluw.
6. Door die duw viel ik haast van de trap.
7. Farida draait een krul in haar haar.
8. Mijn fiets staat in de schuur.
9. Mag ik uw jas, mevrouw?
10. De stof voelt ruw aan.

Schrijf op:

duwt
duur
schuw
stuur
sluw
duw
krul
schuur
uw
ruw

● *Controledictee na bladzijde 31*

- ☒ Herhalingsstof: bladzijde 5. ☒ .9
☐ Verrijkingsstof: bladzijde 5. ☐ .9

Schrijf de hele zin op:

1. De meeuw gaf een schreeuw.
2. Het sneeuwt heel vaak.
3. De leeuw eet veel.
4. De spreeuw vloog naar een geel huis.
5. Mijn keel doet pijn door die geeuw.

● *Controledictee na bladzijde 33*

- ☒ Herhalingsstof: bladzijde 5. ☒ .10
☐ Verrijkingsstof: bladzijde 5. ☐ .10

1. Mijn oom leest mij het nieuws voor.
2. Die fiets is duur.
3. Een vos is heel sluw.
4. Ik speel graag op straat.
5. De meeuw eet het brood op.
6. Een vis heeft een kieuw.
7. De juf geeuwt, want ze heeft slaap.
8. Mijn jurk is net nieuw.
9. Mijn broer geeft mij een harde duw.
10. Ik geef een harde schreeuw.

Schrijf op:

nieuws
duur
sluw
speel
meeuw
kieuw
geeuwt
nieuw
duw
schreeuw

● *Controledictee na bladzijde 41*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 5. ☒ .11

☐ *Verrijkingsstof:* bladzijde 5. ☐ .11

1. Hij is een echte plaaggeest.
2. Hij werd vuurrood van schrik.
3. Ik maak geen fouten in mijn taalles.
4. We zaten met z'n allen rond het kampvuur.
5. Tien en acht is achttien.
6. Ik heb altijd een zakkam bij me.
7. Doe de kastdeur eens op slot.
8. De bakker kneedde het brooddeeg.
9. Mijn vader heeft nachtdienst.
10. Je handen zijn pikzwart.

Schrijf op:
plaaggeest
vuurrood
taalles
kampvuur
achttien
zakkam
kastdeur
brooddeeg
nachtdienst
pikzwart

● *Controledictee na bladzijde 49*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 5. ☒ .12

☐ *Verrijkingsstof:* bladzijde 5. ☐ .12

1. De boerin gaf ons een glas melk.
2. Een dolfijn is een vis.
3. Ik zie niemand.
4. Die doos is van karton.
5. De prins en de prinses.
6. Wat is je leeftijd?
7. Op woensdag zijn we 's middags vrij.
8. Zet jij die pan eens op het fornuis!
9. We gleden van de glijbaan.
10. Een augurk is mij te zuur.

Schrijf op:
boerin
dolfijn
niemand
karton
prinses
leeftijd
woensdag
fornuis
glijbaan
augurk

5.3 Einddictees en totaaldictee

WERKBOEK

EINDDICTEE BIJ I CH(T)

(na bladzijde 12)

1. De toneelvoorstelling begint om acht uur.
2. Wat is het slecht weer!
3. De auto stond met pech langs de weg.
4. Mijn broer ligt al een tijd in het ziekenhuis.
5. Marijn plaagt haar zus met haar nieuwe vriend.
6. Het konijn vlucht in zijn hol.
7. Mijn zusje vecht vaak met mijn broertje.
8. In de gracht mag je niet zwemmen.
9. Is dat echt waar?
10. Ik zal toch maar lid worden van die club.
11. De auto had een zware vracht.
12. Hij scheert zich altijd met scheerzeep.
13. Wat fijn dat je ook mocht komen!
14. De boom buigt door de storm.
15. Mijn nicht komt logeren.
16. Zij lacht veel te hard om die grap.
17. Men zegt dat hij wel eens een kind gered heeft.
18. Doe het licht eens uit.
19. Er zit een bocht in de weg.
20. Het tocht onder de deur door.

Schrijf op:

acht
slecht
pech
ligt
plaagt
vlucht
vecht
gracht
echt
toch
vracht
zich
mocht
buigt
nicht
lacht
zegt
licht
bocht
tocht

Einddictee bij II AU • OU

(na bladzijde 25)

1. Ga eens gauw kijken wat er aan de hand is.
2. De beer ving de vis met zijn klauw.
3. Mijn vrouw is haast nooit thuis.
4. Opa is al heel oud.
5. Wist ik nou maar waar mijn bril is!
6. Ik vouw graag vliegtuigjes van papier.
7. Wat zie jij grauw!
8. Ik ben een kous kwijt.
9. Is dat jouw fiets?
10. Rauw eten is niet altijd gezond.
11. Het is niet alles goud wat er blinkt.
12. Je moet de lucht blauw kleuren.
13. Er zit een gat in de mouw van mijn jas.
14. Wat flauw dat je niet meedoet!
15. Is die fietsmand van jou?
16. Au! riep de timmerman toen hij op zijn vinger sloeg.
17. Ik doe wat zout in de rijst.
18. Ik trouw morgen met jou.

Schrijf op:

gauw
klauw
vrouw
oud
nou
vouw
grauw
kous
jouw
rauw
goud
blauw
mouw
flauw
jou
au
zout
trouw

19. Je ziet blauw van de kou.
20. Zou je in dit dictee een fout hebben gemaakt?

kou
fout

EINDDICTEE BIJ III UW • EEUW • IEUW
(na bladzijde 35)

1. Het sneeuwt al dagen.
2. Ik geeuw als ik slaap heb.
3. Heb je het nieuws al gehoord?
4. Er is een leeuw ontsnapt.
5. Het is een schuw vogeltje.
6. Dat is ruw spel.
7. Jij zingt niet, jij schreeuwt!
8. De hond duwt de deur open.
9. Boven het water vloog een meeuw.
10. De spreekw vliegt weg.
11. Een eeuw is 100 jaar.
12. Er ligt een dik pak sneeuw op het dak.
13. Mag ik uw kaartje zien, mevrouw?
14. Is die hoed nieuw?
15. Die schilder leefde in de gouden eeuw.
16. Een mens heeft geen kieuw.
17. De boef is sluw.
18. Loes gaf Hassan een duw.
19. Tim geeuwt omdat hij zich verveelt.
20. Toen Mustafa de muis zag, gaf hij een schreeuw.

Schrijf op:
sneeuwt
geeuw
nieuws
leeuw
schuw
ruw
schreeuwt
duwt
meeuw
spreekw
eeuw
sneeuw
uw
nieuw
eeuw
kieuw
sluw
duw
geeuwt
schreeuw

EINDDICTEE BIJ IV KLANKGROEPEN • LUISTERVINK
(na bladzijde 51)

1. Hij zakte bijna weg in het moeras.
2. Ik koop een tijdschrift.
3. Komt de prinses met de koningin mee?
4. Ik houd niet van kaassaus.
5. Ik zit lekker op het balkon.
6. Zij kreeg een springtouw voor haar verjaardag.
7. In die wijk staat alleen nieuwbouw.
8. De soldaat staat op wacht.
9. Ik maak geen fouten in mijn taalles.
10. Ik wil een ei bij het ontbijt.
11. Hij snoept uit de strooppot.
12. Hij is spoorloos verdwenen.
13. We eten bij kaarslicht.
14. Bij die plaats is een heel mooi zandstrand.
15. Een marmot is een lief diertje.
16. Ik droog mij af met een handdoek.
17. We eten kalkoen met kerst.
18. Het vee staat in het weiland.

Schrijf op:
moeras
tijdschrift
prinses
kaassaus
balkon
springtouw
nieuwbouw
soldaat
taalles
ontbijt
strooppot
spoorloos
kaarslicht
zandstrand
marmot
handdoek
kalkoen
weiland

19. Wacht jij op iemand?
20. De fontein spuit vandaag.

iemand
fontein

TOTAALDICTEE BIJ ☒ MEER EN WEER
(na bladzijde 5. ☒ 11 van het kopieerblok)

1. Mijn jurk is lichtblauw.
2. Met nieuwjaar eet ik bij jou.
3. Ik eet vis met kaassaus.
4. Ik houd van augurk.
5. Ik kom vannacht.
6. Het haar van mijn oma is sneeuw wit.
7. Geef nu eens antwoord.
8. Wat een mooi uitzicht.
9. Een leeuw woont in een oerwoud.
10. Morgen is het dinsdag.

Schrijf op:
lichtblauw
nieuwjaar
kaassaus
augurk
vannacht
sneeuw wit
antwoord
uitsicht
oerwoud
dinsdag

5.3.1 Scoring, registratie, interpretatie controle-, einddictees en totaaldictee niveau 5

Voor de controle- en einddictees en het totaaldictee van niveau 5 is een groeps-overzicht beschikbaar (zie voorbeeld op de volgende bladzijde).

Hierop kan per dictee worden aangegeven of sprake is van voldoende, twijfelachtige of onvoldoende beheersing. Voor de controledictees is er ruimte om twee afnames per dictee te noteren. De eerste afname volgt wanneer de basisstof van de desbetreffende categorie behandeld is. Nadat, zonodig, ' ☒ Nog een keer' uit het kopieerblok is doorgewerkt, kan het controledictee nogmaals worden afgenomen. Zo kan bekeken worden of de herhalingsstof voldoende extra oefening heeft geboden.

Daarnaast is er voor individuele leerlingen die na ' ☒ Nog een keer' uit het kopieerblok doorgewerkt te hebben, nog meer oefening nodig hebben, een handelingsplanformulier voor niveau 5 ontwikkeld.

Hierop kan genoteerd worden welke extra oefenstof, bijvoorbeeld uit 'Zelfstandig Spellen', zij door moeten werken. Daarnaast is er ruimte voor opmerkingen.

N I V E A U

Spelling in de lift Plus

Groepsoverzicht
Groep:

controle eind totaal → dictees

namen	ch(t)	au • ou	uw • eeuw • ieuw	klaargroepen • lusterink	
	controledictee na blz. 6				
	controledictee na blz. 8				
	controledictee na blz. 10				
	einddictee na blz. 12				
	controledictee na blz. 20				
	controledictee na blz. 22				
	controledictee na blz. 24				
	einddictee na blz. 25				
	controledictee na blz. 29				
	controledictee na blz. 31				
	controledictee na blz. 33				
	einddictee na blz. 35				
	controledictee na blz. 41				
	controledictee na blz. 49				
	einddictee na blz. 51				
	totaal dictee na blz. 5.	✖ .11			

■ 80% of meer: voldoende beheersing:
□ 60-80%: twijfelachtige beheersing:
☐ minder dan 60%: onvoldoende beheersing:

controlere/totaaldictee eindhictee
8 of meer 16 of meer
6 of 7 12 v/m 15
minder dan 6 minder dan 12

goed geschreven woorden

Spelling in de lift Plus		handelingsplan		
		extra herhalingsstof	opmerkingen	
Naam: controle eind → dictees totaal				
N I V E A U 5	ch(t)	controledictee na blz. 6		
		controledictee na blz. 8		
		controledictee na blz. 10		
		einddictee na blz. 12		
	au • ou	controledictee na blz. 20		
		controledictee na blz. 22		
		controledictee na blz. 24		
		einddictee na blz. 25		
	uw • euw • leuw	controledictee na blz. 29		
		controledictee na blz. 31		
		controledictee na blz. 33		
		einddictee na blz. 35		
	klankgroepen • luiservink	controledictee na blz. 41		
		controledictee na blz. 49		
		einddictee na blz. 51		
	☒	totaal dictee na blz. 5. ☒ .11		

6 Woordenlijsten

WOORDENLIJST I CH(T)

<i>ch</i>	ach lach och pech toch zich	<i>cht</i>	acht bocht bracht dacht dicht echt gracht jacht klacht knecht kocht kracht lacht licht lucht macht mocht nacht	nicht recht rechts slecht specht tocht vacht vecht vlecht vlucht vocht vracht vrucht wacht zacht zocht zucht
-----------	--	------------	---	--

WOORDENLIJST II AU • OU

<i>au</i>	au blauw dauw flauw gauw grauw kauw kauwt klauw lauw mauw nauw paus pauw rauw saus snauw snauwt	<i>ou</i>	bout bouw bouwt fout goud hou(d) hout jou jouw kou koud kous mouw nou oud stout touw trouw	trouwt vouw vouwt vrouw wou woud zou zout
-----------	--	-----------	---	--

uw	duw	eeuw	eeuw	ieuw	kieuw
	duwt		geeuw		nieuw
	ruw		geeuwt		nieuws
	schuw		leeuw		
	sluw		meeuw		
	uw		schreeuw		
			schreeuwt		
			sneeuw		
			sneeuwt		
			spreeuw		

WOORDENLIJST IV KLANKGROEPEN • LUISTERVINK

Zie de woordenlijsten met samengestelde woorden van niveau 1 t/m 4. Dit zijn woorden met twee betekenisvolle klankgroepen.

A. Woorden met twee betekenisvolle klankgroepen van niveau 5.

aandacht	ijskoud	luchtruim	schuilplaats
aanklacht	ijstaart	luchtvaart	slotgracht
aanrecht	inhoud	maanlicht	sneeuwbal
achtbaan	inzicht	machtstrijd	sneeuwbus
afschuw	jachthond	nachtdienst	sneeuwpop
altijd	kaarslicht	nachthemd	sneeuwstorm
blauwgroen	kniekous	nachtrust	speurneus
bouwland	krachtproef	nachtslot	speurtocht
bustocht	luchbui	nachttrein	springtouw
buurvrouw	luchfilm	nachtvorst	stokoud
daglicht	lamplicht	nieuwbouw	stoplicht
denkfout	landbouw	nieuwjaar	taalfout
dichtbij	leesfout	opdracht	tochtstrip
dichtdoen	lichtblauw, licht-	opnieuw	toevlucht
dichtgaan	bruin, lichtgrijs,	optocht	trouwdag
echtpaar	lichtgroen, licht-	oudjaar	trouwjurk
fietstocht	rood (etc.)	pechlamp	trouwpak
foutloos	lichtpunt	rauwkost	trouwring
frisdrank	lichtstraal	rechtbank	tuinbouw
glimlach	lijfwacht	rechtdoor	veerkracht
goudvis	luchtbel	rechtsaf	verflucht
houtvlot	luchtdicht	rechtstreeks	vliegtocht
houtwerk	luchtmacht	rechtuit	vluchtstrook
houtworm	luchtpost	sauskom	vluchtweg
huisvrouw	luchtreis	schouwburg	vouwblad

vouwfiets	wachtgeld	zeiltocht	zoutloos
vrieskou	wachtwoord	zeurkous	zoutpot
vrachtschip	zeeleeuw	zichzelf	zoutvat
vruchtbaar	zeemeeuw	zoethout	zuidvrucht
vruchtboom	zeiljacht	zonlicht	zwaailicht

B. Woorden met twee betekenisvolle klankgroepen en twee gelijke medeklinkers in het midden.

achttien	handdoek	oppas	taalles
boottocht	harttoon	plaaggeest	toppunt
brooddeeg	kaassaus	schiettent	vannacht
drukknop	kaasschaaf	schrijffout	voorraad
feesttaart	kerkklok	slaapplaats	voorrang
feesttent	loopplank	sneeuwwit	voorruit
fluittoon	melkkan	stampot	vuurrood
grasspriet	muisstil	strooppot	zakkam

C. Woorden waarvan de twee losse klankgroepen niet allebei een duidelijke betekenis hebben ten opzichte van het hele woord.

Luistervinkwoorden

aardbei	fornuis	leiding	portiek
antwoord	framboos	marmot	portier
augurk	gordijn	moeras	prinses
balkon	iemand	niemand	soldaat
boerin	kalkoen	oerwoud	toernooi
boodschap	kantoor	ontbijt	toezicht
dertien	kapstok	ontslag	uitzicht
dinsdag	karton	onrecht	woensdag
dolfijn	koetsier	onweer	
fontein	kompas	partij	

N.B. Bij een aantal van deze woorden is er mogelijk wel sprake van een afgeleide betekenis volgens het etymologisch woordenboek.

